

Ч. 2-3 (118-119) Р. XXVIII

Авангард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДИ

Авангард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

ДВОМІСЯЧНИК, ВИДАЄ
ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

VANGUARD – bi-monthly

Official Press Organ of the Ukrainian
Youth Association in Exile

AVANGARDE – bi-mestriel

Revue des Jeunes éditée par le
Comité Central de l'Union de la
Jeunesse Ukrainienne en Exil

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ
Й АДМІНІСТРАЦІЇ :

«AVANGARDE»
72 Bld Charlemagne
1040 BRUXELLES
Tel. 34.04.82.

КРАЙОВІ ПРЕДСТАВНИЦТВА :

Вел. Британія :
KU SUM
«Tarasivka»
Old Cliff House
Weston-on-Trent, Derby's

Австралія :
Mr. J. Kutnyj
26, Indwe Str.
Tottenham, Vic. 3012

Редагує Колегія з членів Центральної Управи СУМ

Головний Редактор – Андрій Гайдамаха

*Редакційне листування й матеріали
надсилати на адресу Редакції.*

*Це число зредатовано в Секретаріаті ЦУ СУМ
при співпраці Редакційного Гуртка Дружинників СУМ
Графічне оформлення: Графік Яків Гніздовський.*

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1974 РІК

КРАЇНИ:	ОДНЕ ЧИСЛО	РІЧНО
ЗСА	дол. 1.50	дол. 8.00
КАНАДА	дол. 1.50	дол. 8.00
ВЕЛІ БРИТАНІЯ	ф.ст. 0.40	ф.ст. 2.00
АВСТРАЛІЯ	авст.дол. 1.00	авст.дол. 5.00
БЕЛЬГІЯ	бфр. 50.00	бфр. 220.00
ФРАНЦІЯ	ффр. 5.00	ффр. 25.00
НІМЕЧЧИНА	н.м. 3.00	н.м. 15.00
АВСТРІЯ	шіл. 25.00	шіл. 120.00
АРГЕНТИНА	пезо 2.00	пезо 10.00
БРАЗІЛІЯ	круз. 1.50	круз. 8.00
ПАРАГВАЙ	гвар. 1.00	гвар. 5.00

В 70-ЛІТТЯ ОСНОВНОПОЛОЖНИКА СУМ (1904 — 30.4. — 1974)

В 1975 році Спільці Української Молоді буде 50 років від часу, коли гурт українських студентів в Києві, під проводом Миколи Павлушкова, поклав основи під її існування.

Микола Павлушков мав тоді 21 рік і був студентом Педагогічного Інституту. До недавня в сумівських виданнях подавалося мильно рік його народження — 1903. Тепер ЦУ СУМ одержала точні дані від членів його найближчої родини, на підставі яких устійнюється дату його народження на день 30.4.1904 року. Таким чином вся наша Спілька відзначає в цьому році 70-ліття з дня народження свого основоположника і першого її Голови.

Батько Миколи — Петро Павлушков учителював в Тулі (Росія), а відтак в 1921 році став священником і був через рік арештований і засланий на три роки Сибіру за «контрреволюцію». Мати Миколи походила з відомого роду Дурдуківських і була посвячена з академіком Сергієм Єфремовим, видатним літературознавцем і головою Спільки Визволення України. Микола був його небожем, як також небожем проф. В. Дурдуківського, відомого українського педагога. Під отікою цих двох світочів національно-політичного українського відродження в тогочасній Україні, від 1921 року виховувався Микола Павлушков, який скоро станув у проводі студентського гуртка «Товариства Єдності і Згоди», а відтак, коли це товариство з причин безпеки його членів мусіло самоліквідуватись, то Микола Павлушков разом з Б. Матушевським, Д. Бобиром, Г. Слободяником і П. Нечипайлом став душею підготовки законспірованої організації — Спільки Української Молоді.

Особа Миколи Павлушкова стала відома ширше в цілій Україні і поза нею щойно весною 1930 року з приводу великого процесу СВУ-СУМ в Харкові, на якому окупаційний режим в Україні хотів розгромити революційний український рух, а саму ідею боротьби за волю представити як реакційну і шкідливу для народу. Однак постава членів СВУ-СУМ, а зокрема їх провідників — академіка Сергія Єфремова і Миколи Павлушкова не тільки що перекреслила наміри організаторів того судилища, але довела до освідомлення також частину провідних комуністів, що кінчали своє життя самогубством (М. Скрипник, П. Любченко, М. Хвильовий), побачивши, що своїм вислужництвом Москві вони завели Україну в найгіршу неволю, якої не записала історія.

Глибока конспірація, яку проваджено в СУМ від самих початків дозволила членам знати обмежену скількість осіб, а тому

була гарантією, що на випадок викриття організації поліційними чинниками число жертв буде обмежене. Так сталося, бо на процесі в харкові Микола Павлушков і товариші обмежили організацію до кількох осіб і тим врятували інших від тюрем і заслань, залишаючи живою ідею і її носіїв серед народу. Це мало за наслідок сповільнення впису до комсомолу та вдержувало пасивний спротив владі на відтинках політичного і суспільного життя країни.

Микола Павлушков, крім навчання в педагогічному Інституті був зайнятий в Академії наук, в Комісії для вивчення українських громадських течій, а тому мав доступ до джерел. Це дозволило йому основно простудіювати принципи побудови політичних організацій і методи їхньої дії, щоб з успіхом застосувати їх в дії СУМ за найкращими науковими зразками.

Основним мотивом творення СУМ, як і СВУ, була потреба організованої боротьби проти деструктивних сил московського більшовизму, що вже на початку своєї окупації України виявив своє антирелігійне і антинаціональне вістря супроти всього що українське. Вправді в часі НЕП (Нової Економічної Політики — 1924—1928) було впроваджено т.зв. «українізацію» в Україні, однак це була тільки пастка, в яку мали потрапити творчі національні сили для їх остаточного виявлення і знищення. Цю затію передбачали керівники СВУ-СУМ і тому рішилися на ризикну, але необхідну підпільну працю. Микола Павлушков став на чолі СУМ, щоб вести боротьбу проти розкладової дії комсомолу та наступаючого, чужого українській духовості, московського більшовизму. Спілка Української Молоді поволи, але послідовно, поширювала на протязі чотирьох років свої лави, охоплюючи переважно студіюючу мелодь по більших містах України. Але, як говорять свідки, ідеї СУМ проникали також і на села, де творилися рівно ж гуртки її визнавців.

На тлі перебігу згаданого вище процесу СВУ-СУМ, найкраще можна пізнати риси і характер провідних осіб тих історичних організацій. Всі вони здали іспит мужности, державницького вироблення і посвяти українській визвольній справі. Микола Павлушков після Сергія Єфремова був одним з головних обвинувачених. Його виступи на суді дають нам підстави твердити, що це була молода людина повна гарту духа і свідомо кожного свого слова і свого акту. Судовий форум він використав для представлення програми СУМ і поширення ідеї, яку СУМ мав реалізувати. У відміну від советських судів 1960/70-тих років, що відбуваються при закритих дверях, суд над СВУ-СУМ відбувався публично з допущенням преси і громадськості. На запити прокурира, чи судді, Микола Павлушков давав сміливі відповіді, не зважаючи на те, що його чекала кара смерті. Виходячи з програми СУМ, в якій кінцевою метою було

Микола Павлушков, фото з 1928 р.

визволення України з під узурпаційної, окупаційної московсько-більшевицької влади, М. Павлушков не одноразово підтвердив. Він уточнив, що СУМ є за встановлення української демократичної республіки з парламентом і гарантіями свободи на зразок держав Західньої Європи. В протиставленні до голошених комунізмом колективістичних ідей, СУМ обстоював приватну власність на землю і промисловість з обмеженнями, які гарантували б відсутність експлуатації соціально слабших. Молодь мала бути приватна і кооперативна. Молодь мала проходити військовий вишкіл, щоб бути здатною боротись за свободу і для оборони своєї держави. Ця остання точка послужила найважчим обвинуваченням, бо прокуратура причіпила СУМ-ові терор як засіб боротьби проти советської влади.

Микола Павлушков був засуджений на кару смерті, яку відтак замінено на 10 років ув'язнення і 5 літ позбавлення громадянських прав. Вивезений з іншими на північ Московщини, Микола Павлушков більше з заслання не вернувся. Ні час, ні місце його загибелі не відомі.

Микола, 8 років

Вшановуючи Першого Голову СУМ в його 70-ліття від народження, вся велика сумівська сім'я в діяспорі, повинна зачерпнути нових сил з вічно буючого джерела сумівської ідеї, яка мала своїм творцем людину крицевого характеру і незгасаємого полум'я любови до України. Микола Павлушков уособлює для нас плідотворний цвіта провідної вітки українського народу, який сторицею помножив відважних борців за ідеали української нації. Спілка Української Молоді, що відновила свою діяльність в 1946 р. в Західній Європі і діє тепер на чотирьох континентах світу, найкраще вшанує пам'ять свого Першого Голови, коли виховає борців за ту святую ідею, яку своєю кров'ю освятили найкращі сини і дочки українського народу, а яку залишив нам у спадку, як заповіт СУМ — Микола Павлушков. Тому кожний член СУМ у своїй самовиховній праці повинен мати перед очима Миколу Павлушкова, як зразок незламности, мужности, вірности і послідовности в боротьбі за Україну. Втілення цього виховного ідеалу в якнайбільше число української молоді — повинно бути повсякчасним завданням СУМ. Збільшенням праці і зусиль в тому напрямі зустрічатимем наступного року Золотий Ювілей СУМ, — багату спадщину її основного вождика і надхненника — Миколи Павлушкова.

Омельян Коваль

РЕЗОЛЮЦІЇ Х-ого КОНГРЕСУ СУМ

Вступ:

1. Десятий Світовий Конгрес Спілки Української Молоді, що відбувся в днях 25-28 жовтня 1973-ого року в Торонті, Канада, і в якому взяли участь 71 умандатовані представники СУМ з різних міст Канади, ЗСА, Аргентини, Великобританії, Бельгії, Німеччини, Франції і Австралії, стверджує, що Спілка української Молоді, в цілому і в окремих її складових частинах, йшла від початків свого існування до сьогодні послідовним шляхом, який був накреслений на першому її Конгресі в 1946-ому році. Духовий зв'язок СУМ з воюючою Україною, про який говорили резолюції перших Конгресів СУМ ніколи не був у дотеперішній діяльності нарушений і події на Рідних Землях завжди стимулювали й нормували працю Спілки Української Молоді на чужині.

Привітти:

2. Десятий Світовий Конгрес СУМ вітає героїчну і незламну українську молодь в Україні та всю Націю, що стоїть у боротьбі за свої права, не зважаючи на підступність і жорстокість большевицько-московського окупанта.

3. Х-ий Світовий Конгрес СУМ засилає свій привіт:
— Блаженнішому Патріярхові їх Емінінції Кардиналові Й. Сліпому — довголітньому в'язневі за християнську віру і свій народ. Духовенству підпільних українських Церков в Україні та Ієрархам і духовенству української православної та католицької Церкви і українським євангельським об'єднанням на чужині.

— Проводові Організації Українських націоналістів на чолі з Головою Ярославом Стецьком.

— Секретаріатові Світового Конгресу Вільних Українців, а зокрема учасникам другого Конгресу, що відбуватиме свої наради, тут же у Торонті, у днях 1-4 листопада 1973-ого року.

— Проводам і членству українських молодечих організацій, що працюють для виховання української молоді на засадах національної солідарності і змагу за відзискання української держави.

— Проводам і членству українських громадських, станових, наукових, мистецьких і комбатантських організацій, що стоять на самостійницьких позиціях.

— Учителям українських шкіл, семінарій у Римі, Вінніпегу, Буенос Айресі, Куритібі, курсів українознавства, українського інтернату у Німеччині, українських коле-

Протест:

гій у Канаді та ЗСА, професорам та викладачам Українського Вільного та Католицького університетів.

4. Х-ий Світовий Конгрес СУМ висловлює свій гострий протест проти нищення Москвою пам'яток української культури, українських церков, проти русифікації, проти переслідування української інтелігенції, селян та робітників, проти постійного топтання людських прав українського народу. Конгрес закликає українську молодь у вільному світі солідаризуватися з нами у цьому протесті та спільно співдіяти в обороні поневоленої України.

Зава:

5. Учасники Х-ого Світового Конгресу заявляють в імені всіх репрезентованих ними членів, що будуть:

а) Вірні ідеалам Спілки, які були перейняті від перших творців «Молодої України», членів підпільних гуртків на Наддніпрянщині і на Західних українських землях, Січових Стрільців і воїнів українських армій Визвольних змагань, Героїв Крут, членів УВО і ОУН. За ці ідеали згинули творці СУМ на чолі з Миколою Павлушковим, воїни Карпатської Січі і Української Повстанської Армії, воїни збройних формацій Другої Світової Війни, підпільники і політичні в'язні польських німецьких, і московських концтаборів. За ці ідеї змагаються тисячі сумівців у вільному світі, не жаліючи праці та матеріальних дібр.

б) Проводити безкомпромісову боротьбу проти ворогів України та помагати всіма засобами українському народові на рідних землях у його затяжнім змагуні.

в) Виховувати юнацтво СУМ на засадах ідеалів української визвольної революції, а саме безкомпромісової боротьби за визволення України і відновлення Української Самостійної Соборної Держави.

г) Мобілізувати українську молодь, що не охоплена рядами СУМ до активної праці для українського народу і України.

Протидія:

6. Десятий Світовий Конгрес СУМ доручає всім управам сумівських клітин та всьому членству рішуче протиставитись розкладовим ідеям нігілізму, конформізму, і всім іншим облудним концепціям, що їх посередньо поширюють zdeгенеровані т.зв. апостоли нової ери.

Про виховання і координацію виховної дії:

7. Х-ий Конгрес СУМ доручає Центральній Управі впарі з національним вихованням, яке й надалі має проходити в зобов'язуючих дотепер формах і змістом вихованням, наголосити потребу поширення і поглиблення фізичного виховання, завдання які стоять перед СУМ вимагатимуть не тільки сили духа але також сили тіла. Фізичне виховання повинно стати одним із мобілізуючих засобів української молоді ставати в ряди

членства СУМ.

8. X-ий СК СУМ вважає, що координація виховної дії всіх українських відповідних чинників на полі національного виховання українця в діаспорі є основою передумовою успіхів праці СУМ. Тому доручає ЦУправі та КУправам активно співдіяти в СКВОР чи КВОР, та закликає місцеві управи клітин СУМ ініціювати створення місцевих координаційних виховно-освітніх рад, чи включитися в дію існуючих.

9. X-ий СК СУМ поручає далі практикувати між-крайові та міжконтинентальні зустрічі СУМ у формі здвигов, спортових змагань, мандрівних таборів, панелів тощо. Особливо Конгрес поручає виміну виховниками між окремими осередками та країнами.

Про організаційну динаміку і форму:

10. Конгрес зобов'язує відзначити п'ятдесятиліття заснування СУМ в Україні в 1975 р. відбуттям окремої конференції присвяченої виховній проблематиці СУМ, влаштуванням міжкрайової зустрічі, та виданням історії Спільки Української Молоді. Відносно конференції Конгрес зобов'язує Центральну Управу приступити в найближчому часі до належної її підготовки.

11. X-ий СК СУМ доручає ЦУ СУМ якнайчастіше, але не менше раз в рік відвідувати клітини в усіх країнах та давати організаційну допомогу для слабших країн. Конгрес доручає відновити Крайову Управу СУМ в Австрії, або долучити цей терен дії до КУ Німеччини.

12. X-ий СК СУМ доручає ЦУ та КУ СУМ подбати про уодностайнення сумівських одностроїв і всіх відзнак та відзначення.

13. X-ий СК СУМ доручає ЦУ СУМ і КУ СУМ організувати конференції сумівських редакторів, журналістів і мистців.

Про українське шкільництво, освіту та культуру:

14. X-ий Світовий Конгрес СУМ доручає всім управам сумівських клітин та булавам юнацьких відділів зобов'язувати членство бути учнями українських рідних шкіл та курсів українознавства, як також піддержувати високошкільні курси Українського Вільного Університету та інших того рода установ. Управи сумівських клітин повинні тісно співпрацювати з рідними школами, а де таких немає — організувати їх. Зокрема піддержати та організувати дошкілля. Плекати всі форми української культури як вияв самобутности і засобу самозбереження та зовнішньої репрезентації.

15. X-ий Світовий Конгрес рекомендує творення гуртожитків-інтернатів за зразком діючого в Мюнхені Українського Інтернату. X-ий Світовий Конгрес СУМ

**3 нарад Х-го Конгресу
СУМ:**

**Промовляють Сеньйори:
з ліва на право:**

*1: М. Фурда, ЗСА
П. Дацьків, Канада
Д-р Б. Стебельський
Канада*

*2. мгр. Т. Буйняк, Кан.
Д-р Р. Малащук, Кан.
мгр. Е. Гановський
ЗСА*

*3. мгр. Г. Ощипко, Кан.
Р. Дебрицький, Нім.*

З нарад X-го Конгресу
СУМ:
Промовляють Дружин-
ники:
з ліва на право:

1. *В. Панчук, Німеч.*
М. Підгірна, Канада
М. Франкевич, Нім.
2. *Р. Мірчук, ЗСА*
Л. Кузь, Канада
О. Рожка, Бельгія
3. *Я. Заяць, Канада*
Б.Юрків, В.Британія

уважає корисним і кінцевим організувати на чужині принаймні одну гімназію з українською мовою навчання і доручає ЦУ та КУ підтримувати активні заходи в тому напрямі.

Українська гімназія дає повні можливості вичерпно передавати предмети українознавства кінцево потрібні молодій свідомій українській людині. Без української гімназії тяжко нам буде виплекати письменників поетів чи публіцистів, які писали б українською мовою.

16. X-ий Світовий Конгрес поручає членству досягти найвищі академічні ступені, щоби зброєю знання ще краще обстоювати правду України.

17. X-ий Світовий Конгрес СУМ вітає уже створені катедри українознавства при чужинецьких університетах та закликає українську громаду в діаспорі до створення ще нових катедр, підкреслюючи важливість наукової та пропагандивної праці по чужинецьких університетах, снерованої в напрямі нашої визвольної боротьби.

18. X-ий Світовий Конгрес СУМ вважає, що всі студенти-сумівці повинні належати до Товариства Української Студіюючої Молоді ім. Міхновського, що є ідеологічно спорідненою нашої Спільці організацією і через неї входити до студентських об'єднань.

Про церковні справи:

19. X-ий Світовий Конгрес СУМ висловлює піддержку стремлінням українських Церков до структурного завершення їх в своїм патріархаті зглядно патріархатах та вітає вияви міжконфесійної співпраці і солідарности.

20. X-ий Світовий Конгрес СУМ, виходячи з гасла СУМ «Бог і Україна» та з потреби українських Церков, як заборона українськості, розуміє вагу і потребу національно свідомих, стійких і духово незламних монашества, духовенства та ієрархії.

Тому СУМ заохочуватиме своїх членів, зокрема дружинниць і дружинників, в яких є зародки духовного покликання, вступати до українських теологічних шкіл та монастирів, щоби тим забезпечити і на майбутнє український дух і українське обличчя наших Церков і нашого духовенства.

Про співпрацю з іншими молодечими організаціями:

21. X-ий Світовий Конгрес СУМ вважає корисною співпрацю в різних ділянках суспільного життя з усіма молодечими організаціями, які стоять на засадах національної солідарности і самостійности України. Зокрема СУМ повинен організувати і брати участь у спільних внутрішнього і зовнішнього характеру акціях молодечих українських організацій.

Про акції на зовні: 22. X-ий Світовий Конгрес СУМ доручає управам усіх клітин СУМ брати активну участь в акціях на зовнішньому відтинку й організувати такі власними силами, чи з власної ініціативи.

ДОДАТКИ:

Про тяглість праці: а) СУМ творить одну родину, в якій існують дані, місце та можливості для вияву всіх її членів, включно з дружинниками і сеньйорами. Тому Конгрес, свідомий ролі і ваги тягlosti праці і активності, від наймолодшого юнацтва до сеньйорату, підкреслює і наголошує конечність організаційної тягlosti цієї праці і активності. Стверджуючи, що СУМ дійсно молодеча організація, Світовий Конгрес пропонує Крайовим Управам та осередкам включити дружинників у працю поодиноких Управ та давати їм провідні пости в тих Управах, щоби дружинники вже могли виконувати ті завдання, які досі виконують сумівці-сеньйори.

Заклик: б) X-ий Конгрес СУМ закликає всю організовану і незорганізовану молодь, всі українські громадські та церковні установи, ціле українське суспільство бути **голосом** того, що діється в Україні. Щоб зберегти силу і відпорність перед асиміляцією потрібно зберегти єдність на всіх відтинках національного життя. В єдності сила народу!

Виступ ансамблів СУМ, Торонто, під кер. мгра В. Кардаша, на Конгр. Концерті, при пілянні Марта Барабаш

*Блаженніший Кир Йосиф
Слітий*

ВЕЛИЧАВІ УКРАЇНСЬКІ ТОРЖЕСТВА

Неділі 19 та 25 листопада 1973 р. були історичними днями в Римі для Української Католицької Церкви. На той час з'їхалися до Риму українські Католицькі Владики з цілого світу щоб взяти участь у торжествах, що їх на той час запланував Верховний Архієпископ УКЦ Йосиф.

В неділю, 19 листопада відбулося врочисте перенесення тлінних останків кол. Львівського Митрополита Йосифа Сембратовича, що помер у Римі 1900 р. й був похоронений у братській могилі римських кардиналів на цвинтарі «Кампо Верано» до Собору св. Софії.

В чергову неділю, 25 листопада українські Владики відзначили врочисто ювілей 350-річчя смерти св. Йосафата. З тієї нагоди відслужили всі українські Владики під проводом Верховного Архієпископа на гробі св. Йосафата в соборі св. Петра Архидієцесу св. Літургію, що в ній взяли участь численні прочани з вільного світу та українці, що живуть в Римі.

Первоієрарх і Владики йдуть до собору Святої Софії. На переді: Владика Августин Горняк, Великобританія і Владика Василь Лостень, ЗСА; за ними Владика Володимир Маланчук, Франція, і Владика Платон Корниляк, Німеччина, далі Владика Ярослав Габро, ЗСА, і Владика Іван Прашко, Австралія, і — перед Блаженнішим Первоієрархом — три Владики з Канади: Єпископ Ніль Саварин (Едмонтон), Митрополит Максим Германюк (Вінніпег) і Єпископ Ізидор Борецький (Торонто).

Після Служби Божої відбувся святковий обід в їдальні Українського Католицького Університету, що в ньому взяли участь, крім наших владик та амбасадори різних держав.

У вівторок, 20 листопада відбувся з нагоди 350-річчя смерти св. Йосафата святочний концерт в «Аудіторіум» при вул. Кончіліяціоне, на якому були приванні також різні церковні та світські достойники. На концерті виступали - хор «Прометей» парафії св. Володимира й Ольги в Чикаго в супроводі оркестри під орудою Р. Андрушка, Візантійсько-Український хор з Утрехту під орудою проф. д-ра М. Антоновича, тріо «Незабудьки» з Чикаго, солістка М. Дубляниця-Гузар та солісти М. Костелина, О. Савин та В. Сурівка.

На концерті виголосили промови Верховний Архієпископ Йосиф та Вінніпезький Митрополит Максим Германюк.

На всіх урочистостях були приванні численні прочани, священники, числом около 20, що прибули на ці торжества із ЗСА, Канади та Європи.

Дальшою ціллю приїзду наших Владик до Риму було відбуття VI Синоду УКЦ. Після Синоду наші Владики були прийняті на окремій авдієнції Папою Павлом VI.

Слово Блаженнішого Кир Йосифа до Папи (24 листопада 1973 р.)

Святіший Отче!

Ми, тридцять українських єпископів, які могли й не могли приїхати зібрані в Римі, щоб торжественно відзначити 350-ту річницю славної смерті св. Йосафата Кунцевича, мученика за єдність Христової Церкви, та щоб перенести тлінні останки київсько-галицького митрополита Йосифа Сембратовича до крипти собору св. Софії в Римі, дуже радіємо, що маємо нагоду особисто виявити Вашій Святості, Христовому Намісникові на землі і Наслідникові св. Апостола Петра, наше почування синівської любови, вірности й лояльності, wraz із запевненням непохитної вірности Апостольському Престолові нашої Української Помісної Церкви, що від Берестейської Унії аж по сьогоднішній день терпить важке й жорстоке переслідування за що свою незрозивність із Апостольським Престолом.

В часі цього нашого побуту у Вічному Місті, ми, що маємо велику відповідальність перед Богом і Христовою Церквою за духовне до-

бро нашого українського народу, багато думали, молилися і застановлялися над трагічним положенням нашої Української Католицької Церкви на землях України і над її важливим завданням у діаспорі. Постійна пам'ять про мученичу смерть св. Йосафата за збереження тієї Церкви в єдності з Апостольським Престолом при повній вірності своєму візантійсько-українському обрядові, своїй власній канонічній дисципліні і своїм східним традиціям, просвічувала нам при цих наших нарадах.

І сьогодні, Святіший Отче, ми переконані це більше як у минулому, що тільки відважна оборона тієї Церкви в Україні і її належне закріплення в діаспорі зможуть урятувати цю Церкву, що вже проляла стільки крові і дала стільки мучеників та ісповідників за свою вірність Апостольському Престолові. І саме такої оборони й такого закріплення тієї Церкви ми сьогодні осмілюємось просити у Вашій Святості, духовного Батька і тієї частини Вселенської Христової Церкви. Коли йдеться про її оборону на землях України, то кожна форма оборони, що можлива Апостольському Престолові, є й буде прийнята з глибокою вдячністю многострадальним українським народом. Сподіваємось, щобільше, ми певні, що в лоні Вселенської Католицької Церкви, наша Помісна Церква збереже свої східні традиції і свої права.

Ми передаємо це наше гаряче бажання Вашій Святості, духовному Батькові також нашої Української Церкви, та водночас просимо Святого Апостольського Благословення для всіх нас, для наших вірних, а зокрема для нашої переслідуваної Церкви і для нашої Батьківщини України: Ідучи, ішли і плакали, несучи свої плечачи, а прибуваючи, прийдуть в радості (пор. Пс. 125).

УАПЦ ВІТАЄ КАРДИНАЛА

Кардинал Міндсенті

Владика Митроп. Мстислав

Від 28 вересня до 2 жовтня 1973 р., всього тільки п'ять днів, перебував у ЗСА колишній в'язень комуністичних тюрем у Будапешті, Примаг Мадярщини, кардинал Й. Міндсенті.

Кардинала Міндсенті католицька ієрархія в ЗСА прийняла дуже холодно, бо ж приїхав гість, що попав у список Ватикану «буржуазних націоналістів». Не дуже радий тому приїзду був і Вашингтон.

Приїхав кардинал Міндсенті до ЗСА на запрошення католицької парафії Св. Ладіслава в Нью Бронсвіку, в стейті Нью Джерсі, щоб посвятити перебудовану парафію церкву.

На всіх урочистостях дивувала присутніх відсутність католицьких єпископів. Поза кардиналом Міндсенті, на всіх урочистостях був присутнім лише Митрополит Мстислав, запрошення якого комітетом підтвердив кардинал своїм листом ще з Відня.

Друкуємо привіт Митрополита Мстислава, виголошеного на бенкеті в неділю 30 вересня 1973 р.

Ваша Ексцеленціє, Дорогий Брате у Христі!

Вітаю Вас з прибуттям до цієї країни волі і добробуту, в якій, з волі Божого Провидіння, знайшлася велика громада побожних і відданих Вам духовних дітей ваших, які в наслідок сучасного лихоліття змушені були покинути улюблену ними Батьківщину – чарівну Угорщину.

Вітаю вас, як символ незнищеної сили християнства, як Богом дарованого всім християнам дійсно доброго Пастиря, як мученика за правду Христову на землі.

Вітаю Вас від Церкви-Мучениці – Української Православної церкви, зовнішні форми існування якої в Україні зруйнувала безбожницька і червона від людської крові Москва.

Вітаю вас від християнської України, яка ось уже понад 50 років несе тяжкий хрест за відданість Христові і Його заповітам. На протязі цього дійсного Страсного Тижня, побожна українська нація зложила велику жертву: в страшних муках закінчили життя 37 українських православних і католицьких єпископів, понад 5 000 священників і мільйони вірних.

Сьогодні християнську Угорщину й Україну єднає не тільки чорна недоля, але й безмежна віра в неминучість Воскресіння, в остаточну перемогу Правди над злом. Цю віру ми зобов'язані зміцнювати щирою молитвою і безперебійним творчим чином у Христовому Винограднику.

Особливо горячою повинна бути наша молитва за державних провідників ще досі вільної частини світу, які несуть велику відповідальність за долю всього світу і людини в ньому. Молімо ж Господа, щоб просвітив розум тих провідників і не допустив їх стати купцями і продавцями на сучасних базарах невольників.

Від себе бажаю вам, Дорогий Брате в Христі, повноти сил духових і фізичних та довголіття в службі Богові і людині.

ОБ'ЄДНАННЯ ПРАВОСЛАВНИХ ЦЕРКОВ

31. жовтня і 1. листопада 1973 р. в м. Торонто (Канада) під головуванням Високопріосвященішого Михайла, Первоієрарха УГПЦеркви в Канаді, відбувся Собор Єпископів і представників вищих церковних управлінь трьох українських православних митрополій – УПЦеркви в ЗСА, УГПЦеркви в Канаді і УАПЦеркви в Європі. На засіданні 1. листопада було прийнято нижчелодані постанови:

Собор Єпископів і представників вищих церковних управлінь трьох українських православних Митрополій, а саме – УПЦеркви з ЗСА, УГПЦеркви в Канаді та УАПЦеркви в Європі, що відбувся 1. листопада 1973 року в Торонто, Канада, однодушно стверджує, що ці митрополії становлять одну Українську Православну Церкву у вільному світі, зовнішнім виявом чого являється Собор Єпископів і представників вищих церковних управлінь згаданих митрополій, який відбуватиметься найменше раз до року або в міру потреби. Вважаючи зв'язки наших митрополій з Вселенським Право-

славієм корисні, Собор Єпископів і представників вищих церковних управлінь трьох митрополій – УПЦеркви в США, УГПЦеркви в Канаді та УАПЦеркви в Європі, що відбувався в Торонто, Канада, 1. листопада 1973 року, заявляє, що взаємовідносини з Царгородською Патріархією, як традиційним центром Вселенського Православ'я, залишаються на базі повної автокефалії Української Православної Церкви у вільному світі.

Собор Єпископів і вищих церковних управлінь Української Православної Церкви у вільному світі, запізнавшись з опублікованим у пресі комунікатом у справі покликання до життя Ради Українських Церков у вільному світі, ствердив доцільність створення такої установи та що для остаточного й успішного заіснування її необхідним є відбути дальші консультації з авторитетними чинниками Українських Церков у вільному світі.

СВІТОВА РАДА УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ

Другий Конгрес Вільних Українців відбувся в Торонті від 1 до 4 листопада 1973 р. Конгрес досягнув успіхів, які передусім торкаються не так політичного і громадського відтинків нашого життя, як церковного. Вперше в історії Українських Церков дві основні Церкви – Українська Католицька і Українська Православна та євангельські деномінації покликали до життя Раду Українських Церков. Найявним свідоцтвом уже українського духа єкуменізму був 4 листопада 1973 р.

Соборний Молебень на 2-му СКВУ в Торонто

У 50-РІЧЧЯ ВІД СМЕРТИ М. МІХНОВСЬКОГО

Микола Міхновський

М. Міхновський народився в 1873 р. в селі Турівці, Прилуцького повіту на Полтавщині в родині священика, і загинув 3 травня 1924 р. в наслідок тюремних мук, спричинених ГПУ — його знайдено мертвим, повішеним у своєму садку. М. Міхновського зліквідувало большевицьке ГПУ, заінсценізувавши з політичних мотивів звільнення Міхновського з тюрми і «самогубство» по «звільненні».

В 1891 р. М. Міхновський заклав разом із своїми найвірнішими друзями першу українську націоналістичну організацію — Братство Тарасівців — яка склала присягу досмертної вірності політичним ідеям і заповітові Тараса Шевченка. Це ж він і поклав основу політичного «вірую» молодого, сучасного українця.

Основно з'ясував М. Міхновський політичні погляди членів «Брат-

Соборний Молебень у найбільшій залі Торонта — Мейпл Ліф Гарденс з участю двох українських митрополитів — Кир Максима і Мстислава (Скрипника), трьох українських католицьких владик з Канади та єпископа Михаїла для словаків, єпископа Василя Лостена з Філядельфії і єпископа Єфрема Кривого з Бразилії — архієпископа Йова (Скальського) і владики Ореста (Іванюка) з Європи та чотирьох пасторів євангельсько-баптистських об'єднань.

Зачитане канадським митрополитом Максимом (Германюком) спільне звернення від імені українських церков та євангельсько-баптистських об'єднань має історичне значення.

ства Тарасівців» в окремій політичній декларації, яка була опублікована в 1893 р. у львівській «Правді» п.з. «Конфесіон де Фуа» («вірую») молодого українця.

Основною засадою політичного «вірую» українського патріота визначує Міхновський у цій декларації історичну правду, що кожна людина є складовою частиною своєї нації, тому й доля кожної людини залежить насамперед від долі її нації. Нація ж може розвиватися вільно з користю для її членів тільки тоді, коли матиме власну самостійну державу.

Щодо сучасного положення української нації, то Міхновський пригадує сказану колись Шевченком в поетичній формі в поемі «Сон» правду, що основним джерелом горя України й українського народу є московське поневолення. Тому першим завданням політичної дії українського патріота мусить бути знищення московської тюрми народів і визволення поневолених народів, а перш за все — українського. Для цієї правди, для справи визволення України, кожна українська людина повинна присвятити всі свої сили. Рушійною силою в боротьбі за визволення є національні почування. Довголітня неволя придувала й заглушила в українському народі його національну свідомість. Тому треба в політичній дії звернути особливу увагу на відродження національної свідомості й національних почувань, як серед української інтелігенції, так і серед українського простолюддя. Далі, український патріот мусить дбати про народний добробут. У відновленій Українській Державі муситиме обов'язувати такий суспільно-політичний лад, в якому не буде визискувачів, а буде тільки одна цілоукраїнська родина, в якій держава дбатиме про інтерес кожної української людини. Отже: а) відновлення національно-державної самостійної України, а не боротьба за зміну режиму в Росії, б) боротьба за права нації, а не за класові інтереси тої чи іншої класи і плекання серед усіх верств українського народу почувань національної солідарності, а не класової ненависти й класової боротьби всередині української спільноти, в) створення в українській державі справедливого соціального ладу, г) ідейна відданість кожної української людини справі національного визволення — це головні засади політичного «вірую» молодого українця.

Сьогодні всі ці тези видаються самозрозумілими. Але в стані української політичної думки 1890-их рр. ці тези були небуденними, революційними. Вони вносили переверт в політичних поглядах тодішньої української людини.

Надрукування опрацьованої М. Міхновським політичної декларації в українській пресі в Галичині мало велетенське значення: воно поєднувало обидві частини українського народу — під московською і австрійською окупацією — і надавало рухові характеру чіткого ідейно-політичного соборництва.

Вплив проголошених М. Міхновським у «Політичному вірую» молодого українця» ідей і піддержаних та розвинених ним опісля в його нових писаннях, видаваних «Українською Революційною Партією» та «Українською Народною Партією», на формування політичного світогляду галицьких українців — це окрема тема. Тут ми згадаємо лише, що коли в 1895 р. молодий галицько-український публіцист Юліан

Бачинський підіймає у своїй праці «Україна ірредента» гасло боротьби за національно-державну самостійність українського народу, а вслід за ним це гасло приймають у свої програми галицько-українські партії («Українська Радикальна Партія» в 1895 р., «Українська Національно-Демократична Партія» 1900 р.), то особлива заслуга в тому, без сумніву, саме цієї, публікованої в 1893 р. в галицько-українській пресі політичної декларації М. Міхновського. Таким чином М. Міхновський став від самого початку своєї політичної діяльності ідеологом новітнього націоналізму соборної України.

П. Мірчук, М. Міхновський —
апостол української державности.

Микола Міхновський

СПРАВА УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ В ПРОГРАМІ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ ПАРТІЇ

(1904)

(Фрагменти)

... «Самий факт існування московських університетів і шкіл з московською викладовою мовою на території України — є глумом над свободою, є нехтуванням наших загально-людських прав, є ганьбою і зневаженням нашої нації, а надто освічених її членів — української інтелігенції. Не за «академічні свободи» нам треба боротися, а за саму академію, за право мати її своєю національною власністю».

... Годі вже приносити жертви московському молохові! І так уже досить напився він української крові і пожер найліпших, найморальніших синів України. Яка вигода з того, що от вже понад 50 літ цвіт української інтелігенції потапає в широкому морі московської революційної демократії? Яка користь українській нації від таких її членів, як Попко, Давиденко, Перовська, Флорекло, Малинка, Кравчинський, Кибальчич, Стефанович, Лизогуб і інших людей, безперечно талановитих, але таких, що віддали свій талант богові чужої, ворожій нам нації?!».

... «Головна причина нещастя нашої нації — брак націоналізму серед ширшого загалу її».

... «Націоналізм — це велетенська і непоборна сила, яка яскраво почала проявлятися в XIX віку. Під її могутнім натиском ламаються непереможні, здається, кайдани, розпадаються великі імперії і з'являються до історичного життя нові народи, що до того часу покійрно несли свої рабські обов'язки супроти чужинців переможців. Націоналізм єднає, координує сили, жене до боротьби, запалює фанатизмом поневолені нації в їх боротьбі за свободу».

ВИМАГАЮТЬ ЗВІЛЬНЕННЯ В. МОРОЗА

200 ВИЗНАЧНИХ КАНАДЦІВ НА ЗАХИСТ УКРАЇНСЬКОГО ІСТОРИКА

(Торонто — Комітет оборони Валентина Мороза) — Заходами Комітету оборони Валентина Мороза під головуванням проф. В. Тарнопольського, 200 визначних канадців підписали заклик до советської влади звільнити Валентина Мороза. Серед осіб, що підписали заклик, є 5 президентів канадських університетів, 5 найбільших видавців Канади, визначні письменники, редактори і професори різних факультетів із 16 канадських університетів. Заклик з підписами, як і звернення до загалу громадянства долучитися до підписаних, Комітет помістив на передових сторінках щоденників Торонто («Глоуб енд Мейл», «Стар» і «Сан») 1-го й 2-го травня, а відтак він буде поміщений заходами Комітету Українців Канади в щоденниках головних міст Канади. За підрахунком Комітету, цей заклик читатимуть понад 3 мільйони канадців.

У заклику звернено увагу на погіршений стан здоров'я В. Мороза у Володимирській тюрмі. Підписані апелюють звільнити Мороза згідно з вимогами міжнародних декларацій людських прав. Комітет вважає, що акція збирання підписів не повинна кінчатися на публікації заклику, а оголошення повинні заохотити ширші кола науковців і визначних громадян стати в обороні Мороза. Перші відгуки на заклик є дуже позитивні. В редакційній статті «Торонто Сан» гол. редактор П. Вортінгтон так коментує цей заклик:

«Часто зустрічаємося з петиціями чи протестами та різними закликами в формі платних оголошень. Часто такі петиції мають якусь політичну чи ідеологічну закрутку... Але деколи виникає справа, яку всі чесні люди, незалежно від парткулярних політичних поглядів, посад чи зацікавлень повинні піддержати. Таке оголошення друкуємо в сьогоднішній газеті: Заклик в обороні українського історика Валентина Мороза, якого засуджено вперше за читання іноземних матеріалів, а відтак за його описи поліційного терору. Він став символом гідності, в рівні і непорушні права всіх членів людської сім'ї, як підставу волі, справедливості й миру у світі» (цитата з тексту заклику). Чи це не спра-

ведлива мета?.. Визначним моментом цього заклику є широкий діапазон канадських інтелектуальних і культурних поглядів, заступлений підписувачами... Коли люди всюди були б готові стати в обороні людської гідності, тоді й більше урядів поступили б в тому напрямі. Світ мав би змогу розвинутися по лінії тих ідеалів миру і волі, які ми всі номінально захищаємо. Але в той час Мороз і його друзі терплять...»

Колишній міністер внутрішніх справ Канади, а теперішній професор Йорк університету, Джуді Ламарш, підписавши заклик, помістила спеціальну статтю в «Торонто Стар». У статті вона говорить про світову опінію, як фактор, на який советська влада дуже вразлива, навіязуючи до справи Солженіцина. Закликаючи читачів стати в обороні Мороза, вона пише таке: «Зрозуміло, що у випадку Солженіцина, який був уже світової слави особою, не було трудно змобілізувати підтримку шляхом петицій, відкритих листів чи редакційних статей. Але багато ще осіб, в подібних умовах, не маючи світової слави, сидять за ґратами за подібні справи. Не знаю, до якої міри мій підпис під закликом буде ефективним, але знаю, що тисячі таких підписів можуть стати такими голосними, це змусять Советський Союз на це звернути увагу. В ім'я гуманності підпишіть і ви!»

Комітет оборони Валентина Мороза звертатиметься далі до визначних осіб західного світу за підписом під закликом і звертається до всієї української громади, а особливо до українських науковців, професіоналів і студентських організацій, щоб вони, через свої контакти і знайомства притягнули якнайбільшу кількість відомих громадян своїх країн до акції оборони Мороза з метою дальших публікацій заклику. Просимо в тій справі звертатися до Комітету:

Committee for the Defense
of Valentyn Moroz
2200 Yonge St., Suite 1701,
Toronto, Ont., Canada
M4S 2C6
Tel. (416) 487-4611

ОСТАННЄ СЛОВО Є. СВЕРСТЮКА В СУДІ

*Євген Сверстюк
з 2-літньою донєю
Віркою*

Нью Йорк (Пресова Служба ЗП УГВР). «Протягом більше року слідство розшукувало за моєю таємною і ворожою діяльністю і, не знайшовши її, слідчі вирішили вважати ворожою мою літературну працю, кинувши на неї кримінальну тінь» — говорив у своєму останньому слові на суді (в березні 1973 р.) літературний критик Євген Сверстюк, що його засудили на сім років таборів суворого режиму і 5 років заслання, і який перебуває тепер в Пермських таборах. «Я не можу прийняти кримінального звинувачення за елементарні літературні контакти за те, що показував свою статтю перед тим, чи після того, як надслав її до редакції журналу. Звідки було мені знати, що ту статтю через 4-5 років скваліфікують як антирадянську?» — продовжував Сверстюк.

Далі він говорив: «Мені припало рідке щастя спілкуватися і працювати з людьми рідкісно талановитими і шляхетними, — про подібних я читав лише в книжках. Щастя — жити високими культурногромадськими інтересами і нехтувати особистими. Щастя пізнати суворість і вагу великих слів: правда, честь, обов'язок — слів, що становлять морально-етичні підвалини, суть мого світогляду. Честь, що оплачується кров'ю, гідність, що є передумовою життя, істина, до якої йдуть з безстрашністю дослідники — без гарантії повернутися. На цих поняттях я виростав і прагнув до них підвестися, вириваючись із замкненого кола порожніх слів... Звичайно, коли на початку 60-их років ми з запалом та безпосередністю молоді підтримували популярні гасла особистої відповідальності за все, що робиться навколо, гасла сміливості і активності в літературногромадському житті — мені на думку не спадало, що за десять років про все це доведеться говорити на суді...»

Свою заяву Сверстюк закінчив словами:

«Перед сумлінням і перед законом я не почуваю вини. А чи зумів я хоч би на мить підвестися до вимог часу, до рівня обов'язку — хай про це судить народний суд, потім суд історії».

МОЛИТВА ЗА ПЕРЕСЛІДУВАНИХ ОКУПАНТАМИ УКРАЇНИ

МАТИ БОЖА!

Мати Безсмертя, змилуйся над кожним, що в небезпеці життя від большевиків!

Надіє тих, що втратили всяку надію, змилуйся над нашими в'язнями по тюрмах, таборах, по божевільнях!

Справедливосте для всіх, для кого світ не має справедливости, зглянься над засудженими за Бога, за Україну, за правду і людяність, та над тими, що їм грозить присуд!

Визволення невольників, визволи їх, праведних, Ти, що навіть грішників звільнила з пекла!

Мати Великих і Чистих Серцем, збережи їх серця серед тих нелюдських випробувань, скріпи проти ворожих спокус, дай зрости прекрасними жертвовними квітами — бо їх незламність потрібна нам тут, як повітря, вода і хліб насущний.

Мати скорбних, заміни їх муки якнайшвидше у заслужене, повне щастя і дай, щоб кожне їх терпіння свідчило за наш нарід перед Найсправедливішим Суддею, що нагороджує і карає по правді!

Мати Матерів, поглянь на покинених матерів, дружин, рідних та близьких в'язнів, бо, видані цілковито на людську злобу, іншого прибіжища, крім Тебе, не мають!

Мати малих і невинних, послухай плач осиротілих дітей в'язнів і поверни їм їхніх батьків і матерів!

Мати Неустаючої Помочі, благослови нашої допомозі для них: дарами, словом перед світом в їх обороні, а найбільше молитвою. Молитва бо не знає політичних кордонів, молитва дійде всюди!

Мати Христа Ув'язненого, ради Його терпінь і ради тих, що двигают свій хрест Його шляхом, воскреси наш нарід до нового, вільного життя!

Бо все можливе у Бога за Твоїм заступництвом.

Амінь.

Л.Х.

МОЛИТОВНИЙ ПОХІД

за визволення мучеників за віру і народ, за Україну

***** НЕДІЛЯ 16.6.1974, *****

ЗБІРКА БІЛЯ СТАНЦІЇ В ДІСТ І ПРОЦЕСІЙНИЙ ПОХІД О ГОД. 8.30 РАНО ДО МАТЕРІ БОЖОЇ В СХЕРПЕНГІВЕЛ (МОНТЕГЮ). БОГОСЛУЖЕННЯ ПІД ПРОВОДОМ О. ГЕН. ВІКАРІЯ Г. ФУКАНЧИКА В СОСЛУЖЕННІ ДУХОВЕНСТВА В НАМІРЕННІ ПЕРЕСЛІДУВАНИХ БУДЕ ВІДПРАВЛЕНЕ О ГОД. 11.

НА МІСЦІ БУДЕ ВИСТАВКА ПРО МОВЧАЗНУ ЦЕРКВУ ТА ІМПРЕЗА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ПРИСВЯЧЕНА ОСОБАМ ПЕРЕСЛІДУВАНИХ!

Вони всі і тисячі інших караються за Правду по тюрмах, божевільнях і концлагерях. Що зробили ми для того щоб світ знав про їхні муки і терпіння? Мало. Тому прибуваймо всі, як один, і візьмім участь в Молитовному Поході, що його організує Спілка Української Молоді в цілому світі при співпраці Церков і громадських установ. Ці Мученики потребують Божої і нашої допомоги. Приходім масово і даймо доназ нашої пошани і нашої повної солідарности з тими, що терплять і за нас. СПРАВЕДЛИВІСТЬ І ВОЛЮ УКРАЇНІ!

Крайова Управа СУМ в Бельгії

Рене Пйо

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

* * *

Ця журнальна стаття з-під пера Рене Пйо (René Puaux) появилася у французькому журналі «Ілюстраціон» (L'illustration) число 3913 з 2.3.1918 р. на 212 сторони. Стаття ілюстрована трьома світлинами: 1) київський будинок, в якому засідав уряд Центральної Ради, 2) українські війська, які вимаршовують з Києва для поборювання большевизму, 3) групова знімка уряду Центральної Ради з проф. М. Грушевським та деякими міністрами.

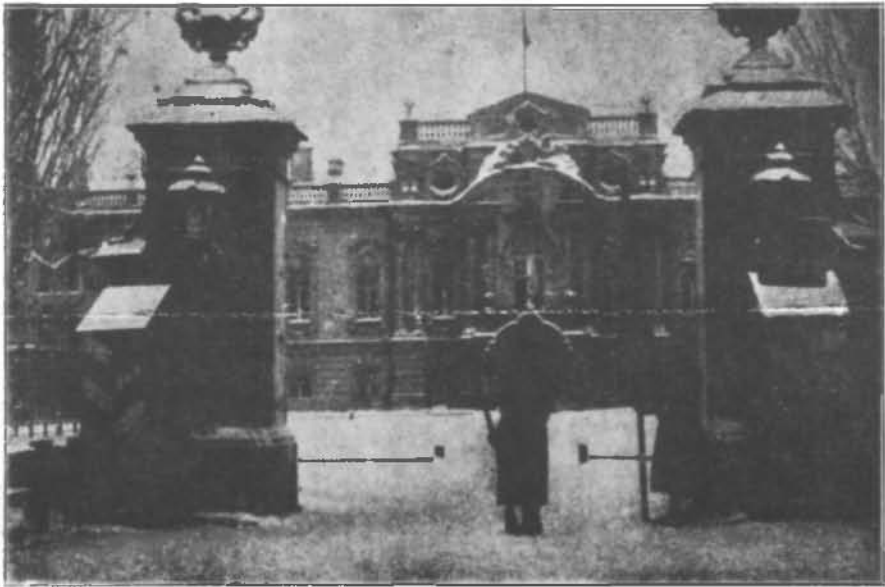
* * *

Інтервенція української делегації в Бересті Литовському і сепаратний мир, підписаний українською делегацією з центральними імперіями, викликали численні коментарі, які в загальному ставляться неприхильно до уряду Центральної Ради в Києві і його делегатів, яким закидувано, що вони грали гру німецької дипломатії. Якщо б Ленін, Троцький і Центральний Комітет советів не зразу були скапітулювали, як це вони зробили, і якщо б їхня внутрішньо-політична програма була інакшою, ніж тільки терористицькою тиранією, то егоїзм України був би в найвищій мірі підлягав осудові. Суд історії мабуть візьме під увагу відтяжуючі обставини супроти українців.

Знаючи напевно краще від нас розкладницьку силу большевизму та його конструктивну слабкість, українці воліли пантувати з одним ворогом, який виявився ліберальним, радше ніж продовжувати боротьбу в ім'я російської єдності, яка стала химерною, тим більше, що анар-

Українське військо вирушає з Києва проти москалів

Le palais où siégeait, à Kiev, le gouvernement de la Rada ukrainienne.

Палата — осідок уряду УНР в Києві

хія поширювалася в страхітливому темпі.

Що австро-німецька політика скористала з цього антагонізму і його експлуатувала, в цьому немає сумніву. Недаром можна було бачити у Відні, а пізніше в Берліні, українське б'юро пропаганди, очевидно, субвенціоноване. Розбити російську імперію, щоб таким чином послабити її мілітарну потугу, — це було їхньою ціллю, і її досягнуто. Одначе, навіть, якщо деякі агітатори власне і були підплатувані Німеччиною та Австрією, то було б несправедливо підтягнути під одну покришку всіх українських політиків, імена яких нині фігурують в провіді української справи. Ідеал української автономії, бажання більших свобод існували ще перед тим, як Німеччина й Австрія намірялися скористати з нагоди. Серед апостолів цієї справи знаходиться М. Грушевський. Нині президент Ради (тобто парламенту) в Києві, М. Грушевський, який 1866 р. народився в Холмі, є серед своїх земляків славним істориком. Учень проф. Антоновича в Києві, одного з перших великих істориків України, його покликано в 1894 р. на катедру історії України на Львівському Університеті. Ця катедра була першою концесією, яку Австрія дала галицьким рутенцям. Вибраний в 1897 р. на голову Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, заснованого 1873 р., М. Грушевський значно розвинув оцю наукову академію.

Одночасно він публікував свою об'ємисту історію України, з якої 8 томів уже появилися. Замішаний в народній всеукраїнський рух, М. Грушевський був змушений на початку війни Галичину покинути і втекти до Італії. Повернувшись в Росію, його заарештувала московська влада і вивезла до Симбірська, опісля до Казані. Тому що він був високою науковою особистістю, російський уряд інтервенював в справі його повороту до Москви. По революції він подався до Києва,

де 21.4.1917 р. після того, як був предсідником національного конгресу, його оплесками вибрано на Президента Української Центральної Ради. Його двома заступниками були В. Винниченко, славний український драматург, який пізніше став головою уряду (коли М. Грушевський став президентом Ради) і С. Єфремов, публіцист.

Українська політика йшла по лінії, подібній до фінляндської політики. Спочатку вона хотіла лагодити всі справи з Петербургом подоброму. Під час конгресу в Києві, в квітні 1917 р., прихильники самостійності становили невелику меншість. Це була зростаюча анархія, яка рішила справу прихильників федералізму. Большевизм був головним чинником всієї постави України. С. Петлюра, секретар (міністер) війни, звернувся до всіх українських вояків на російському фронті, закликаючи їх стати під синьо-жовтий прапор нової республіки. Большевицький генераліссімус Кріленко робив усе можливе, щоб українців спинити. Люди з інституту Смольного своєю революційною бже-

Проф. М. Грушевський серед міністрів в Києві

вільністю пхнули членів Київського уряду до сепаратного миру, щоб врятувати принаймні життя і майно своїх земляків. Німеччина, яка діяла в паралельному напрямі, скористала з несподіваної знахідки. Треба однак признатися, що, якщо б Голубович, посол Київської Ради в Бересті Литовському і нині голова Генерального секретаріату України, хотів наслідувати Троцького і вести політику схрещених рук, тобто вичікування, — це не призвело б ніяк до зміни большевицького терору в Україні, зростання якого ставало страхітливим.

Цю обставину треба брати в рахубу і не забувати, що українські військові частини, як і всі інші російські частини, більше не хотіли воювати. Все, що Київська Рада могла б робити — це вигравати на часі. Це вона пробувала в грудні, пов'язуючись для цього з французькою військовою місією, на великий скандал большевиків, які перехопили і розшифрували стосовні депеші.

Внутрішня небезпека прискорила події і пхнула Україну не тільки до підписання миру, але й до німців, які прийшли їй на допомогу. В якій мірі ця справа зв'яже Україну в майбутньому з центральними імперіями? Час для якогось висновку ще не дозрів.

Сл. п. **НЕСТОР РІПЕЦЬКИЙ** голова Світової Федерації Українських Журналістів помер на серцевий удар 19.3.74 в Торонто, Канада на 54 р. життя. Народився він в Україні. В літературі проявився ще 16-літнім юнаком перекладами на українську мову японських віршів. Перед вибухом Другої Світової війни студював дипломатію. З Німеччини до Канади прибув у 1948 року, спершу до Вінніпеґу і zorganizував Спілку українських ресторанів. У 1954 р. виїхав на постійно до Торонто і включився в активне українське життя — видавав англomовний журнал для української молоді «Пейс» (Темпо). Як меткий підприємець, працював у продажу реальностей. Як журналіст — друкував свої статті в українській і англomовній пресі. В. й. п!

Схвалений другим з'їздом українських журналістів Америки і Канади.

КОДЕКС ЕТИКИ УКРАЇНСЬКОГО ЖУРНАЛІСТА

Український журналіст, без уваги на те, де він живе та в яких обставинах працює, повинен вважати себе органічною складовою частиною великої міжнародної спільноти журналістів, першим головним обов'язком яких є правдиво, об'єктивно інформувати читачів і суспільність та з'ясовувати й коментувати події виключно на базі перевірених фактів та згідно із своїм найкращим знанням, своєю совістю та своїми переконаннями.

Маючи на увазі факт, що в сучасній окупованій Україні преса й журналістика, як і все життя поневоленого народу, всеціло підпорядковані тоталітарному окупаційному режимові та змушені служити виключно його злочинним цілям та інтересам, український журналіст у вільному світі є головним виразником вільної української преси. В таких обставинах український журналіст у вільному світі має виконувати не тільки завдання всіх професійних журналістів у широкому світі, але має ще окрему, історичну місію поширювати правду про Україну, обороняти права української нації на рідну ні від кого не залежну народоправну державу, плекати й розвивати українські національно-політичні й культурні традиції, розвивати й поглиблювати українську політичну думку та підтримувати всі почини що сприяють політичному, культурному й економічному, організацій-

ному розвитку української громади у вільному світі. Тим то український журналіст у вільному світі є не тільки виконавцем своєї професії, але рівночасно й оборонцем прав свого поневоленого народу, отже й українським громадсько-політичним діячем. Це накладає на нього подвійний обов'язок зберігати у виконванні журналістичної професії засади етики й громадської моралі та, як журналіст-публіцист і людина подивитись так, щоб серед своїх і чужих викликати пошану до себе та української журналістики.

Українська преса в ЗСА і Канаді користується повною свободою друкування слова, гарантованою конституціями і законами цих країн. У цих ідеальних умовах виконання своєї професії український журналіст зобов'язаний з власної і непримушеної волі респектувати й підтримувати конституційно – народоправний устрій цих держав і ставитись лояльно до їх установ, зберігаючи і виконуючи при цьому право і обов'язок з'ясувати своїм читачам урядову політику цих країн на базі практичної аналізи та крізь призму не тільки державних інтересів ЗСА і Канади, але й ідеалів і змагань України й українського народу.

Щоб могли успішно виконувати ці свої професійні завдання та окрему місію вільної української преси, український журналіст у своїй праці повинен керуватися такими основними етичними засадами:

1. Підставою журналістичної праці є повне і беззастережне пошанування правди. Правда мусить лежати в основі всіх інформацій і всіх тверджень. Поширювання вісток чи тверджень не опертих на безперечних фактах, подавання здогадів і гіпотез за факти, базування висновків та, зокрема, закидів і обвинувачень на здогадах або неперевірених фактах суперечить основній засаді журналістичної етики.

2. Етичне відношення журналіста до правди повинно проявлятися в його готовості змінити свою думку та отверто признатись до помилки, якщо така трапиться. Журналіст повинен бути відважний і твердий у своїх поглядах і переконаннях, але водночас має уважно й об'єктивно та без будь-яких уперджень вислухувати другу сторону і признавати доказану фактами правдивість чужих аргументів.

3. До основних етичних засад журналіста належить докладність, дбайливість і добра воля як у збиранні так і в коментуванні та виснюванні подій, при чому думка про загальне добро завжди мусить мати перевагу над інтересами одиниць чи груп.

4. У виконванні своєї професії журналіст завжди повинен змагати до найвищої компетентности і знання справи та виявляти такт і зрозуміння у відношенні до інших. А тому, що професія українського журналіста тісно пов'язана з ідеями й ідеалами української визвольної проблематики та обороною української правди, український журналіст повинен відзначатись та виявляти прикладну ідейність і некорисливість.

5. Журналіст зловжив би своєю професією, якщо писав би проти власного знання фактів і проти власних переконань також тоді, якщо від нього вимагали б цього працедавці чи керівники його політично-партійного проводу.

6. Добра воля, подібно як і правда, мусить бути основою журналістичної праці. Передача вісток чи їх коментування із свідомою злонаміреністю є порушенням журналістичної етики.

7. Подаючи вістки чи коментарі вповні з інших друкованих джерел, треба обов'язково відкликуватись на їх джерело. Повний передрук без подання їх первісного джерела є так само неетичним, як присвоєння чужої власности.

8. Журналіст має право і обов'язок обороняти свої погляди та піддавати під сумнів і полемізувати із поглядами суперечними. Але в полеміці журналіст зобов'язаний не тільки до максимальної об'єктивности, але й джентлменства. Він грубо порушив би журналістичну етику та зловжив би своєю професією, якщо промовчував би факти чи перекручував правду для оборони своїх поглядів.

9. Критика подій, явищ і поглядів так само належить до журналістичної професії, як інформування про них. Але кожна така критика мусить бути базована тільки на правді і фактах та мати на увазі цілість української правди і добро всієї української спільноти. У критиці, як і полеміці, треба зберігати спокійний тон, вистерігатись образливих висловів та виявляти максимальну добру волю. Пишучи про рідні установи й організації, можна і треба їх критикувати, коли є до цього причина, мавши на увазі, що конструктивна

критика є основним привілеєм вільного суспільства та передумовою його розвитку. Але в такій, як і кожній критиці треба відкликатись на дійсні, перевірені факти та мати на увазі добро і покращання цих установ, а не їх упадок чи тільки критику для критики. В полеміці з іншими думками і поглядами треба обов'язково в цілості наводити текст того вислову, до якого полеміка відноситься. Було б порушенням журналістичної етики ляяти, дискримінувати чи відсуджувати від честі особу чи групи осіб тільки зате, що вони мають і висловлюють інші погляди. кожна людина має право на власний погляд, а помилятись є людським. Добра практика журналістичної професії вимагає щоб усі матеріяли із закидами та критикою були підписані дійсним прізвищем чи відомим професійним псевдо – або криптонімом автора.

10. Український журналіст повинен давати приклад політичної й товариської культури, яка наказує стосуватись в політичному житті «чесну гру» та не переносити громадсько-політичних суперечностей думок на приватний і персональний ґрунт.

11. Для збереження взаємної пошани в українському журналістичному світі не годиться писати легковажно або принизливо про конкурентні часописи та їх редакторів, але треба виявляти у відношенні до них таке саме джентлменство і толерантність, як ми бажали б, щоб вони виявляли у відношенні до нас.

12. Виконання журналістичної професії накладає великі обов'язки і відповідальність, але й дає великі привілеї. Було б неетично використовувати ці привілеї для особистих, родинних чи групових і партійних та інших цілей і користей, не зв'язаних безпосередньо із добрим виконанням журналістичної професії.

Поезія · Проза

З казяматної поезії в Україні

Привіт з рідної землі!

Нескорений

ПОЕТ І КАТ

Безсмертя й смерть
Камінним холодом зустрілись
Ножами погляди схрестились
Ненавистю налиті вщерть

Кат: Ну що стоїш?
Забудь що предки — козаки
А то єдиний рух руки
І ти розтертий жорном влади.

Мовчить поет мовчанья те
Страшніше грому блискавиці
Хай руки скрутять пута з криці
Ніж те кайдання золоте!

Від Молдаванина до Фіна —
Все захлинулось в темноті
Стікає кров'ю на хресті
Живцем розп'ята Україна.

А де ж прославлені сини
Хто буде матір боронити?
Запряжені у ярмах діти
Байстрятами із чужини.

Свої й непрошені магнати
Всмоктались п'явкою в серця.
Не може! ні! — душа співця
Дивитись, плакати і мовчати.

Клекоче мозок як вулкан
В душі прорвався гніву кратер
Здрігнувся кривавий імператор
Тремтить розлючений тиран.

*Заметушилися в столиці
Псарі скаженого псаря
Хто смів образити царя
І насміятися з цариці?*

*Ура наш батюшка — ура!
Кричали блазні куцумози
І в позолоченім барлозі
Шукали доброго добра.*

*Сліпі печерні каземати
Немов могила у стіні,
А там у рідній стороні
Садок вишневий коло хати.*

*Садок вишневий — пекло й рай.
Якби на хвилечку єдину
Свою обняти Україну
А там — хоч в яму поганяй.*

*Припасти з болем до Славути,
Розколихнути береги,
Щоб захлинулись вороги —
Чужі й свої — огнем отрути.*

*Великомученице, Ти,
Нескорена, Вкраїно мати,
Чи довго будуть панувати
Твої хранителі — кати?*

*Вартують бідну, як шакали,
Щоб хтось бува не вкрав Тебе
Ім чорну душу злість шкребе
Чому Ти зовсім не сконала?*

*Чому ще серденько Твое
Не закайдачене в кайдаки...
Скоріше здохнеш ти Тиране
Ніж Україну хто уб'є!*

*Вона не ті, що перед троном
Готові батька розп'ясти
І за медалі і хрести
Повзнуть за царським Фаєтоном.*

Вона — сини Залізняка,
Що не прокинулись від сну ще!
Вона — це серце невмируще,
Хоч навіть в кігтях хижака.

Хто вирве те, що гріє груди?
Хто закує людські уста?
Поскуть віки..... і пісня та
Живе і вічно жити буде.

О, хоч би вмерти над Дніпром,
Щоб було видно, було чути,
Як Залізник здригне розкутий
Прийде із правдою й добром!

* * *

1973

З поетичної творчості на вигнанні

Петро Омельченко

ХРЕСТ

В степу України
Розп'яття на шляху
На роздоріжжі
На краю збіжжя

Із дерева розп'яття
Покрите бляхою
Щоб у непогоду
Дош не мочив
Пробиті списом груди

В степу на роздоріжжі
Наш дід чи прадід
Що витесав із дерева
Його розп'яте тіло,
Поставив там для
Проходящих та стомлених
Що ласку просять в Нього
Та просять показати
Їм шлях до Правди.

*Про Автора гляди
статтю В. Попови-
ча в рубриці «Культура — мистецтво»
в з. ч. «Авангарду».*

СПОВІДЬ

*Прошу прощення!
Прошу прощення!
І вдруге та потретьє!
В гріхах я каюсь,
Прошу простити всі мої провини,
Я сповідаюсь.
До сповіді іду
аби чуття свої очистить,
аби приправити себе
до Воскресіння!
До Світлого Христа Спасіння!*

*Я сповідаюсь перед вами,
Вислухайте мої гріхи.
Я люблю Україну.
Ви кажете, що це не гріх.
Ні це не гріх, а гріх є той,
що я люблю її безмежно
Лише в думках —
це гріх смертельний.
Так, Боже, так,
Це гріх страшний
Це гріх пекельний
любити край лише в думках.*

Петро Омельченко

ВАСИЛЬ СИМОНЕНКО

В

КОНТЕКСТІ ШЕСТИДЕСЯТНИКІВ

(Закінчення)

Кілька разів згадує він свої «кавалерійські наскоки» на Одесу та в Канів. Він згадує Вінграновського, Галину Зубченко та Аллу Горську, про яку він пише: «Особливо легко вирізалися взаєморозуміння між мною та А.Г.» 58/

Починаючи свій щоденник, Симоненко пише: «Зачинаю свій щоденник не тому, що хочеться побавитися у великого. Мені потрібен друг, з яким я міг би ділитися геть усіма своїми сумнівами. Вірнішого і сердечнішого побратима, ніж папір, я не маю.» 59/ Це звучить ніби поет сподівається, що його щоденник буде колись ширше читаний, а не лиш для себе написаний. І може тому вжив Симоненко такий епіграф: «Читати без дозволу чужі щоденники – Еверест підлості.» 60/

Перед обговоренням решти творів Симоненка, хочу згадати котрі поеми були «кастровані» чи спотворені радянською пресою. Це – «Жах» /«Гранітні обеліски, як медузи«/, «Україні» /«Задивляюсь у твої зіниці«/, «Є тисячі доріг, мільйон вузьких стежинок», Дума про щастя», «Одинока матір» та «Може так і треба неодмінно». В більшості з цих творів зміни є зроблені тому, щоби поеми звучали радянськими. Наприклад, у вірші «Україні» замість «священне знамено» є надруковане «червоне знамено» та у вірші «Дума про щастя» із рядка «Благословив розстріляний народ» преса викинула слово «розстріляний». Поема «Жах» називається у радянських виданнях «Пророцтво 17 року». Через це читач читає цю поему із неправильним зрозумінням ідей автора. З поеми «Україні» є викинено чотири строфи, рівно половину вірша. У викинутих строфах є згадка про протиставлення України й Москви та сучасну боротьбу за права України. Серед викинутих строф знаходяться такі рядки:

«Хай мовчать Америки й Росії,
Коли я з тобою говорю.»

У вірші «Є тисячі доріг, мільйон вузьких стежинок» є пропущена третя строфа, в якій є згадка про тих «холуїв», які працюють для ворога. У поемі «Дума про щастя» пропущені два рядки міняють зміст поеми, якою Симоненко хотів розкрити пропаганду советського «раю», пишучи: «Це ж яка показна ситуація». І накінці, з вірша «Може так і треба неодмінно» є відкинена перша строфа, без якої вірш є безсенсовним. Вірш цей, як часто вірші Шевченка, засуджує українське рабство. Ця строфа звучить так:

»Може так і треба неодмінно,
Як робить давно вже звикли ми:
Падати слухняно на коліна
Перед геніальними людьми«. 61/

Василь Симоненко був поет модернізму, але в нього також проявляються часто впливи традиціоналізму. В нього знаходяться й прояви неоромантизму, часом футуризму. /Приклади футуризму у віршах «Люди – прекрасні» та «Все було. Дорога закричала»./ Не завжди вживав Симоненко римування у своїх поезіях, не все дотримувався метру, але вживав часами таких традиційних форм, як сонетову форму. Приклади цього є «Гнівні сонети», «Леся Українка» та «Шум полів». І часто вживав поет сатиру, прикладами якої є твори «Баллада про зайшого чоловіка» та «Хор старійшин з поетами, Фікція'». Сатира не є до вподоби советському урядові, бо вона є «контр – продуктивна».

В Симоненка помітні впливи Шевченка, й то доволі часто. Якщо Шевченко черпав свою тематику із Біблії, філософії Григорія Сковороди та «Історії Русів», так треба сказати, що Симоненко черпав свою тематику із народної етнографії, грецької мітології та творів Тараса Шевченка. Часто живає Симоненко уривки із творів Шевченка як епіграфи до своїх творів. Як вступ до свого вірша «Шум полів» Симоненко написав «Над „Кобзарем“».

»Тут правда з кривди злускала облуду,
Щоб розказати нам з віків минулих люди
Історію насильств і батогів.« 62/

Він шанує Тараса Шевченка як найкращого поета України до наших часів. Можливо, через це Симоненка називають другим Шевченком. Але треба відразу заявити, що Симоненко не є копією Шевченка. Симоненка творчість є відмінна, нова й свіжа.

Щодо своєї творчості, написав Симоненко у вірші «Гей, нові Колумби, Магеллани» заклик, щоби він та всі поети взялися до праці відкривати «духовні острови» в народі. Він закінчив такими словами:

»А якщо відкрию вже відкрите, –
Друзі! Ви підкажете мені...« 63/

І так він писав, стараючись все творити, а не повторити. Правда, вживав він теми із «Кавказу» та «Послання» Шевченка, але він все відновляв, додавав. Ними він не повторював, а радше пригадував, стосуючи ці думки до нових часів.

В своїй поезії поет часто згадує материнство. Ці згадки набирають різних форм: 1/ його власна матір; 2/ мати, в ролі жінки; 3/ мати – Земля; та 4/ Україна, як мати рідна. Найголовніша з цих форм є Україна, а з нею зв'язана Земля, подібно як до розуміння цього поняття у Франка, Лесі Українки, Коцюбинського, Ольги Кобилянської. З цим зв'язана одна річ, з якою я останньо зустрічався кілька разів, а саме питання: «Чому ж ті дисиденти не стараються втекти

поза границі України?» Відповідь на це питання дає нам Шевченко у поемі «Послання»:

»У чужому краю
Не шукайте, не питайте
Того, що немає
І на небі, а не тільки
На чужому полі...
В своїй хаті – своя правда,
І сила, і воля!« 64/

Симоненко дає свою відповідь у поемі «Є тисячі доріг, мільйон вузьких стежинок»:

»Бо нива – це моя! Тут я почну зажинок,
Бо краший урожай не жде мене ніде.
Бо тисяча доріг, мільйон вузьких стежинок
Мене на ниву батьківську веде...«

Симоненко весь час проклинає тих, які зраджують батьківщину, або зневажають Україну.

»Чи викинути серп і йти байдакувати,
Чи долю проклясти за лютий недорід
І до сусід пристать наймитувати
За пару постолів і шварку на обід?« 66/

Вислів «до сусід пристать наймитувати» може мати тільки одне значення, а те: сусід – Москва, в якого Україна вже довгий час наймичкою.

Симоненко дає твердий і гострий виклик тому «сусідові»:

»Де зараз ви, кати мого народу?
.....
Народ мій є! Народ мій завжди буде!
Ніхто не перекреслить мій народ!
.....
Народ мій є! В його волячих жилах
Козацька кров пульсує і гуде!« 67/

Вдруге згадує поет тих самих катів-сусідів:

»Рідко, нене, згадую про тебе, –
Дні занадто куці та малі.
Ще не всі чорти живуть на небі,
Ходить їх до біса по землі.« 68/

Любов до України Симоненко виявляє не раз.

»Україно! Доки жити буду,
Доти відкриватиму тебе.« 69/

І він справді відкрив її, не тільки собі, але всім. Він відкривав її перед очима світу. Така палка любов до рідної батьківщини рідко буває на світі.

»Я ... твоїм ім'ям радію
І сумую іменем твоїм.
.....
Я ... з твоїм ім'ям вмираю
І в твоєму імені живу!« 70/

Симоненко любив і шанував Україну понад усе, навіть понад своє життя:

» ... все одно
я проллюся крапелькою крові
На твоє священне знамено!« 71/

І своєю любов'ю був він повчальним:

»Можеш вибирати друзів і дружину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.
Можна вибрати друга і по духу брата,
Та не можна рідну матір вибирати.« 72/

Ще одну річ зустрів я у творах Симоненка, яка, думаю, є варта згадки. Він кілька разів згадує особу із мітології, Прокруста /»Юність в інших завше загадкова«/. У грецькій мітології розповідається про Прокруста таке: як приходили до нього гості, він їх клав у ліжку. Коли вони були завеликі, він відрубав їм ноги стільки, скільки було треба, щоби того гостя допасувати до ліжка. А коли гість був закороткий, Прокруст простягав його, знов допасовуючи. 73/ Порівняння можемо бачити в Советському Союзі, де уряд /Прокруст/ допасовує все до своїх правил /ліжка/, а найбільше відчують це такі люди, як Симоненко й шестидесятники /гості/.

Кінчаючи цю свою працю, я хочу зацитувати кілька речей, що добрий друг Василя Симоненка, Іван Світличний, сказав про нього на вечорі пам'яті поета в Київському Медінституті у грудні 1963 року. Перше, щодо його творчості й читачів: »І той, хто знає Василя Симоненка тільки з преси, справжнього Симоненка не знає, або знає його мізерно мало.« 74/ Тепер про самого поета й його творчість: »Людина безпощадної вимогливості до себе й до інших, Василь сміявся, лишаючи хвалебні рецензії на свою першу збірку. Уже тоді він стояв на голові вище того, що було опубліковане. Уже тоді він створив такі речі, за які найвибагливіші слухачі влаштовували йому овації – так точно і глибоко передавав він думки і почуття своїх сучасників«. 75/ Та про значення його творчості: »... ми знаємо, що його поезія житиме доти, дики житиме народ, для якого він писав, доки житиме справа, за яку він боровся«. 76/

61. Василь Симоненко, *Український вісник* випуск ІУ, ст. 94-101. *Берег чекань*, ст. 135-148, 214-218.
62. – “ – »Шум полів«, *Берег чекань*, ст. 70.
63. – “ – »Гей, нові Колюмби, Магеллани«, *Берег чекань*, ст. 106-107.
64. Тарас Шевченко, *op. cit.*, ст. 111.
65. Василь Симоненко, »Є тисячі доріг, мільйон вузьких стежок«, *Український вісник* випуск ІУ, ст. 98.
66. *Ibid.*
67. Василь Симоненко, »Де зараз ви, кати мого народу?«, *Берег чекань*, ст. 104.
68. – “ – »Україні« /»Задивляюсь у твої зіниці«/, *Український вісник* випуск ІУ, ст. 96-97.
69. Василь Симоненко, »Гей, нові Колюмби, Магеллани« *Берег чекань*, ст. 106-107.
70. – “ – »Україні«, *Український вісник* випуск ІУ, ст. 96-97.
71. *Ibid.*
72. Василь Симоненко, »Лебеді материнства«, *Берег чекань*, ст. 96-97.
73. Michael Grant, *Myths of the Greeks and Romans*, p. 391.
74. Іван Світличний, *op. cit.*, ст. 111.
75. *Ibid.*, ст. 112.
76. *Ibid.*, ст. 115.

Бібліографія

Книжки

1. Анонімне, *Український вісник*, випуск ІІІ, Смолоскип, Вінніпег, 1971 р.
2. – “ – *Український вісник*, випуск ІУ, Смолоскип, Париж, 1971 р. Гляди також: *Український вісник*, випуск ІУ, Українська Видавнича Спілка, Лондон, 1971 р.
3. Зайцев Павло, ред., *Тарас Шевченко: Твори*, Микола Денисюк, Чикаго, 1961 р. /друге видання/.
4. Кошелівець Іван, ред., *Берег чекань*, Пролог, Нью Йорк, 1965 р.
5. Кравців Богдан, ред., *Шістдесят поетів шістдесятих років*, Пролог, Нью Йорк, 1967 р.
6. Симоненко Василь, *Поезії, «Молодь»*, Київ, 1966 р.
7. Grant Michael, *Myths of the Greeks and Romans*, New American Library, New York, 1962.

Журнали

1. Bakum Oksana, «'Shestydesiatnyky' – Writers in Torment», *Horizons*, Voll X, № 1.

(Уривок з історичної повісті з часів гетьмана Полуботка)

Статечні гальські бюргери пхикали невдоволено, а їхніх цнотливих малжонок бентежили й лякали горласті вигуки та галасування, які не вгавали ні на мить на базарній площі й на вулицях города тієї погідної осінньої днини.

Проте, ремствувати голосно ніхто з бюргерів не збирався, бо тієї суботи був один із головних річних торгових днів у Галле, які приносили чималі прибутки для міста, а ще більші для купців і ремісників. Ці ж гальські бюргери займалися головно купецтвом і ремісництвом, тому в річні торгові дні одержували доволі багатенькі зиски, бо ж і продавали свій товар тоді вдвічі дорожче, ніж звичайно.

Багато поважних і маючих бюргерів, які не потребували самі вистоювати за прилавками і продавати товари, гуляло по місті зі своїми пишно одягненими жінками й доньками. Вони оглядали склади, просувалися повагом у натовпі, споглядаючи гордовито на різношерсту галасливу юрбу, що нею аж загусли вулиці, сміялися з витівок комедіантів, які показували різні штуки на базарній площі, або заходили до кращих пивних, де їм вельми услужливо подавали добряче пиво або головохмільну мальвазію, від якої злипалися уста, а молодим панянкам так і хотілося цілувати життя радісних студентів, що юрбилися по всіх-усюдах.

Побувати на річних торгових днях уважалося для студентів святом обов'язком, тому й наринували вони до города з Ляйпціїгу, Вюртенбергу та Емну. Товпилися гуртами по вулицях — жваві, моторні, охочі до різних витівок. Одягнені були хто в сірому, хто в атласному каптані, вузьких штанах і черевиках із широченними спряжками, хто зовсім патлатий, а хто з багатих — вичепурений за останньою модою у вишитому каптані із золотими гудзиками та мереживом, оксамитовому капелюсі з пір'ям та обов'язковою паличкою в руках. Проте, навіть і така вишуканість не перешкоджала чепурунам-срудентам устрявати в галабурди, або битися навкулачки між собою та набивати одні одним синяки. Зокрема ласі до бійок були вюртемберзькі студенти, що шукали лише нагоди, аби полупцювати своїх колег з інших університетів та натовкти їм якнайбільше синяків.

Ходили гуртом також і студенти з далекої козацької землі — Зиновій Любович, Богдан Метелиця, Марно Хуторний та Афанасій Кваша. Здорові, чорновусі, чепурно одягнені студенти, сини козацької старшини, що їх не називали інакше, як козаками, були добрими фехтувальниками*, й ніхто зі студентів не поривався битися з ними на шпадах чи на шаблях.

— Ходімо на базар, — запропонував Зиновій, — оглянемо там усяку чудасію.

— Ходімо! — згодилися друзі.

Вони пройшли швидко попри могутню катедру, яка стріляла в небо своїми височенними гостровежами, протовпилися вузькою, глітною

*Фехтувальники — мистці битися на шаблях чи шпадах.

Людвінштрассе й опинилися на базарній площі — Міхаельплатцу, що аж кишив різним людом. Купці, ремісники, селяни, вояки, мандрівні актори, силачі, велетні, карлики, штукарі, пройдисвіти і студенти насунули хмарою на річний ярмарок. У крамницях, складах і на прилавках шов жвавий торг, дзвеніли золоті та срібні гроші й лунали різні чужі мови. Крикливі торговці так голосно захвалювали свій товар, що аж похрипли. Хлопчаки гасали від прилавку до прилавку зі смачними наїдками, або дражнилися з карликами та витріщувалися на сердитих ведмедів, прив'язаних ланцюгами до дебелих стовпів. Перекупки, які продавали запашні осінні яблука, гонили хлопчаків від себе й лаяли їх непристойно.

Підстаркуватий лицедій із розмальованими знаками Зодіаку на своїй одязі тупцював на дерев'яному помості й закликав охочих дізнаватися про свою долю із жеребків, які витягала з невеличкої скриньки мавпочка, одягнена в червоний каптанчик і такуж гострочубу шалочку. За жеребок треба було платити одного гелера, й компаньйони лицедія поквалливо тицали охочим роззявам карнавки під ніс, заховаюючи їх, щоб вони внидали туди гроші.

— Зараз моя велемудра Фабія почне тягнути ваші жеребки, — говорив лицедій цікавим зібраним, які згромадилися біля помосту, — але перед тим я зроблю символічне закляття, щоб кожному з вас був витягнений правильний жеребок.

Тут він, вийнявши широкого ножа, почав накреслювати ним у повітрі різні кабалістичні знаки, після чого промовив:

— Тепер Фабія матиме мудрість змії і витягатиме непомильно ваші жеребки

— Не видно по ній ніякої мудрости! — вигукнув із натовпу хтось глумливо.

— Не тобі знати мою таємну силу! — огризнувся лицедій.

— Хіба ж ти її маєш? — почувся зневажливий голос.

Люди голосно зареготалися.

Але мавпочка й справді почала тягнути зі скриньки невеличкі листи, а компаньйони лицедія роздавали їх усім тим, які вкинули по гелерові до карнавок.

Але в тих листах були понаписувані всякі нісенітниці, й обманені голосно залаялися.

— Що ж це за глупота тут написана?! Адже це ніяке передбачування, ані віщування!..

— Обманець ти кострубатий!..

— Товкти цього козолупа! — загаласали розчаровані жінки, закидаючи лицедія пом'ятими й подертими папірцями.

Лицедій розводив безрадно руками і вдавав зі себе вельми зачуреного

— Констеляція сьогодні, виходить, несприятлива, — промовив він сумним голосом. — Злі духи наврочили ваші жеребки. Не винен я в тому...

— Що це ти нам верзеш про якусь констеляцію і злих духів? — насів на нього червонощокий селянин.

— А злі духи хіба вміють писати? — придерся й собі до лицедія котрийсь із дрібних бюргерів, пошкодувавши гелера.

— Віддай нам гроші, драбуго! — залунав чийсь голос із натовпу.

— Так, так! Хай віддасть нам наші гелери! — гукнуло жіноцтво.

Лицедієві не вперше приходилося обдурювати наївних роззяв, і він по втертій звичці, схопивши наповнену гелерами карнавку, дременує із нею в гущу підвод і великих фурґонів, залишивши своїх компаньйонів обсварюватися із сердитими людьми, які, погаласавши й полаявши лицедія, почали розходитися. Коли ж біля помосту все зовсім спорожніло, лицедій знову з'явився на ньому, заохочуючи свіжих роззяв купувати жеребки.

Насміявшись досхочу з витівон хитрючого обманця, козак-студенти покрокували далі базаром, розглядаючи всякі дивовижі та різномодні натовп. Їм доводилось не раз уступати з дороги гордовитим отилим бюргерам, зате вони усміхалися люб'язно вродливим панянкам, що дріботили в модних одягах поруч зі своїми пихатими матерями й зиркали за льотно на челурунів-студентів. Студенти ж, перейшовши найширшу в городі Альфредштрассе, зайшли до однієї з найкращих каварень у Галле, власником якої був герр Мюллер.

В каварню вже насунуло чимало публіки, серед якої не бракувало людей із міської знаті. Вояки видзвонювали острогами і брязкали шаблями та шпадами, але найбільше було в каварні таки самих студентів. Гальські студенти розташувалися довкола великого столу й із зацікавленням слухали дискурс, що його вів професор Гальського університету Губбе, який полюбляв гурорити зі студентами, котрі захоплювалися не тільки любовними пригодами й фехтувальними авантюрами, але таки прагнули справжнього глибокого знання. Професор Губбе їх полоняв своєю гоостроумністю, часто й цинізмом, а понад усе дошкульним, і обережним глузуванням із тогочасних авторитетів. Він обожнював Вольтера і обурювався на французький королівський режим за те, що посадив Вольтера у Бастилію* та залюбки послуговувався мудрими висловами молодого філософа.

Дискурс заповідався дуже цікавий, бо до професора Губбе підсівся несподівано гальський шляхтич, авантюрний франт, Отто фон Герц. Цей високочолый мужчина поза тридцятку, в чорному оксамитовому вбранні та з невідлучною паличною, яка мала головку зі слонов'ячої кости, був абсольтентом Ляйпцігського університету, славився як добрий фехтувальник, служив у війську саксонського курфюрста Фрідріха Августа, воював зі шведами, котрі покремсали його так здорово, що він насилу вилизався з ран, а пізніше, покинувши військову службу, став повіреним дипломатом саксонського курфюрста. Він послував до різних європейських дворів, знав їхні таємниці, захоплювався енциклопедистами, любив погострити язика із професорами й ворогував із гальським сенатом за те, що сенатські райці обкладали його склади в Галле великими податками й оплатами. Отто фон Герц належав до багатой саксонської шляхти, котра не відкидала торгівлі, як засобу для свого збагачення. Звичайно, що він сам не торгував і це діло вели купці, але всі найкращі склади в Галле

*Вольтер був двічі ув'язнений у Бастилії — в 1717 й 1726 роках.

належали шляхетській родині герців. Після смерті батька Отто фон Герц став власником всіх маєтків, через що йому й довелося обсварюватися з гальськими райцями та обстоювати інтереси своєї родини.

Із професором Губбе лучила Герца приязнь іще з університету, й вони завжди ради зустрічалися.

— Ого! Диви, й Герц тут! — здивувався Богдан.

— Тому й дискурс буде дуже цікавий, — промовив Афанасій.

— Авже ж, — погодився Зиновій, — підсядьмо ближче.

Із трудом примостилися при сусідньому столі. А тим часом студентів підсідало щораз то більше.

— Наші райці тепер вельми кирпу гнуть, — глумився фон Герц, — так начебто вони й справді можуть поскубити бороду святому Петрові!..

— Не дивуйтеся, приятелю, — підморгнув йому професор Губбе. — Аджеж Галле відоме із своїх старих ослів...

Які пасуться на Базельвізе* — докинув котрийсь із студентів.

Розлягся загальний сміх.

— Останньо наш благочестивий пастор зволив заговорити про частеньке непристойне п'яніння наших достойних райців, — промовив худенький студент реторини.

— Дарма, вони й ї очом не моргнуть! — підхопив гальський студент.

— Але ж пастор говорить про це на проповідальниці, — вплився сухорлявий.

— Приятелю, — підсміхувався фон Герц, — райці люди грошовиті, тож нічого боятися пастора.

— А в тім, — додав, єхидно посміхаючись професор Губбе, — райцям теж відомо, що й пастор не зі святих, бо частенько любить поклонятися Бакхусові.

— Отож то. Крук крунові очей не видовбає! — почувися голоси.

— Та ше й подейкують, начебто райці відвідують досить часто, але потайки, певні льокал ід.

— Нікуди правди діти. Дівчата там славненькі! — авторитетним тоном заявив молоденький чепурун-студент.

— Чи це правда? — запитав хтось.

— Мовчи і слухай, що говорять розумні люди, — затюкали його студенти. Може скажеш, цнотливцю, що ти ніколи не ходив на Розенштрассе, га?!..

— Та що ви! — почервонів студент.

— Бережіться злої розпусти, — підняв значуче палець угору фон Герц, наслідуючи одного з райців Ляйпцігу.

— Та ще й бережіть вашу свободу, приятелі, — підхопив професор Губбе, — щоб не попали в тенета жіночої примани, бо страждатимете в неволі, мов Самсон.

— Геть жінок! Хай живе наука! — залунали вигуки.

— Ні, я проти! — крикнув хтось із студентів.

*Базельвізе — осідом гальського міського сенату.

— Проти чого? Науки чи жінок?..

Проти одного і другого! — почулася відповідь.

— Зле мислите, приятелю, — повчально промовив фон Герц. — Без науки людина блукатиме мов у темряві, а без жінок життя не має ніякої цікавості...

— Не було б любови!..

— Не було б романтики!..

— Та що ми слухаємо цього пустельника! — накинулися колеги на невдачу-студента. — В печеру його захвати!..

— Хай жінки живуть і вино!..

— Хай живе наука!..

— Vivat professores!..*

In Württemberg da suchen wir
immer die junge hübsche Mädchen**

затягли дружньо вюртемберзькі студенти. Пісню швидко підхопили гальські й лйялпціґські колеги, і в коротці наварня аж гриміла від їхнього співу.

Козаки-студенти, змірнували, що дискурсу, мабуть, уже не буде, бо професор Губбе й Отто фон Герц та старші студенти філософії і реторики розбавлялися й тепер будуть виспівувати, говорити про жінок, або потягнуть гуртом до котроїсь із пристойних пивних, де й похмелятимуться здорово, як це звичайно водилося по традиції в річні торгові дні. Отто фон Герц мав міцну голову й любив хильнути чарчину. Він також платив щедро за всіх і під час веселощів пригадував свої студентські роки.

Тому українці подалися геть із наварні й на вулиці потрапили в гомінку юрбу розбавленого студентства, яка сунула до пивної під назвою «Вайсе Таубе»***, де залюбки збиралися студенти, котрі цікавилися більше мистецтвом, ніж філософією, теологією чи економією, не говорячи вже про медицину. Тут охочі з них читали свої вірші, дискутували палко про музику і драму, komponували непристойні памфлети на професорів та взагалі витівали різні штуки, вже постійно сперечалися зі статечними бюргерами, які вечорами заходили до пивної випити смакового чорного пива й послухати новин.

Отож і цим разом бюргери загомоніли невдоволено, коли розбавлені студенти ввалилися товпою до пивної і, галасаючи, прибили на стіну великий папір із гарною гальською ґравюрою. Біля паперу зібрався натовп, а поважні бюргери й собі потяглися туди. Але, прочитавши написане, вони голосно вилаялися й миттю повернулися до своїх столів.

І не диво.

Лист був повний непристойних висловів, а — що гірше — подавав місця таємних розваг у місті і мав повно натяків на те, що навіть і достойні панове райці відвідують потайки ці місця, вже не кажучи про багатих купців і знатних бюргерів. Останні почали досадливо нарікати на студентів.

*Слава професорам!

**У Вюртемберзі ми завжди шукаємо молодих гарних дівчат

***«Білої Голубки»

— Кара Господня з тими шибайголовами. Завжди щось устругнуть!

— За наших часів студенти не були такі зухвалі, — сказав сердито пузатенький бюргер, який доводився пивній сусідом.

— Я також учився в університеті, — підтримував його другий, — але ніхто із студентів, які вивчали філософію чи реторику, не займався такими дурницями, як це.

— А їм, гульвісам, що? — додав третій, сивуватий бюргер. — Хіба їм наука в голові, Тільки бешкетують, пиячать та за дівчатами бігають..

— Дозвольте вам зауважити, майне геррен*, — звернувся до бюргерів стрункий чорновусий студент, — що й ви такі самі були у вашій молодості...

І в нього на устах промайнула лукава усмішка.

— Але такої погані не виписували...

— Хіба ж це неправда? — здивувався удавано студент.

— Клянуся головою Вольтера, — підскачив до бюргерів меткий, вертлявий молодик, — що все це істинна правда!

— Що ти мені тичеш свого Вольтера! — скипів сивуватий бюргер. — Твій Вольтер безвірок, він і на самого Бога хулу складає!

— Зате ум у нього багатенький...

— Тю на тебе дурного й на твого філософа! — ще більше розлютився бюргер.

— Та що з вами говорити, — вмшався в суперечку буйнокучерявий студент із Ляйпцігу, — коли ви не хочите розуміти духа сучасної епохи. Для вас Вольтер чи не сам Вельзевул, а для нас він великий і блискучий ум. Коли б ви читали його писання, то й думали б інакше...

— О, не діждете, щоб ми собі валяли руки такою поганню!..

— Шкода, — дражнили студенти роздратованих бюргерів, — стали б розумнішими...

Бюргери розсердилися не на жарт. Вони встали, заплатили за пиво й, навіть не глянувши на студентів, подалися до дверей. І лише у дверях сивуватий бюргер не втерпів.

— Дураки ви молоді! — кинув він гнівно.

— Від такого і чуємо! — відповіли хором студенти.

Пізно вночі Галле все ще гуло й веселилося.

Всюди лунав спів, шинки й каварні були переповнені; купці, замкнувши склади, підчислявали вторговані гроші, а з города потяглися довгі валки селянських підвод і купецьких фур, супроводжуваних озброєною сторожею. На ратуші погасло світло, й на вулицях появилися, обвішані зброєю, здоровані з міської сторожі, брязнаючи галябардами й важкими палашами. Вони ходили повагом і не присікувалися до бюргерів та студентів, які, покидаючи шинки й каварні, розсипалися галасливими потоками по городських вулицях. Цей рухливий людський вир топнів на очах, розпадався на групки в менших вуличках і губився в будинках із позаслонюваними віконницями вікнами під гавкотіння собак на подвір'ях

*Мої панове.

Зиновій Любович добрів до бурси доволі пізньою ніччю. Ледве вирвався від украй розбавлених і підхмелених студентів, які ніяк не хотіли покидати пивної, не зважаючи на вговорювання господаря, що йому пора її замикати.

Любович відчув, як голова почала ходити йому ходором, й, опинившись на вулиці, з радістю втягнув у груди свіже морозне повітря. Побратимів годі було витягти з веселого товариства, й Зиновієві довелося йти до бурси одинцем.

Там чекала його несподіванка.

Ввійшовши потемки до своєї кімнати, розташованої на першому поверсі широкобокої бурси, Зиновій засвітив свічку і остовпів.

Біля столу сидів у кріслі незнайомий літній мужчина, дбайливо одягнений у чудово вишитий каптан, накинутий поверх камзоля зі золотими гудзиками. На плечах у незнайомця був широкий темний плащ, підбитий хутром.

Його гострий і, здавалося, трішки насмішкуватий погляд наче прорізував наскрізь студента.

— Бачу, що ви заскочені моєю такою пізньою візитою у вас, — промовив незнайомий по українському до Зиновія, — але я в дорозі й мій час обмежений. Не заставши вас тут, вирішив зачекати.

— Хто ви і як зайшли до моєї кімнати?..

— Хто я — це вам зараз же скажу. А до вашої кімнати такій людині, як мені, зайти дуже легко. За допомогою ось цих ключиків. — Тут незнайомий витягнув із кишені цілу в'язку різних ключів і підкинув її в руки. — Ці залізячки допомагають мені відчиняти не одні двері. Але ви не хвилюйтеся, — заспокоїв він Зиновія, усміхаючись, — я ваш земляк і маю до вас маленьку справу.

Тут знайомиць устав і, підійшовши близько до Зиновія, проказав твердим півголосом:

— Вірю, що Венера, зоріючи на заході, засяє...

— Теж у темноті на сході, — докінчив із полегшею Зиновій.

Він заспокоївся. Незнайомий належав до мазепинців і був на службі гетьмана Орлика. Родину Любовичів пов'язувало з гетьманом далеке споріднення, а один із дядьків Зиновія, козацький старшина, вийшов із гетьманом Іваном Мазепою на еміграцію, служив опісля при Орликові, ходив таємним емісаром в Україну й був убитий москалями недалеко Києва. Мазепинство було сильно закріплене в родині Любовичів, тому й не диво, що мазепинці на службі Орлика скоро нав'язали контакт із молодим Зиновієм у Галле і втягнули його до своєї політичної дії. До нього приєдналися пізніше Богдан Метелиця, Марко Хуторний та Афанасій Кваша. Й хоч він із ними і дружив, його побратими не цікавилися політичними справами, до того ж уважали, що гетьман Мазепа таки був зрадником. Зиновій не дивувався, бо їхні родини були нагороджені за вірність цареві й одержали хутори на довічність — ті хутори, що були забрані в козацької старшини, яка вийшла з Мазепою на чужину.

— От і добре, — затер незнайомий руки. — А тепер будьмо зна-

йомі. Я - Аскер-паша, емісар Його Милости гетьмана Пилипа Орлика.

Правиці обидвох міцно стиснулися.

Про таємничого Аскера-пашу, близького співробітника гетьмана Пилипа Орлика. Зиновій уже чув багато від інших гетьманських висланників, які час до часу контактувалися з ним у різних справах. Йому було приємно, що така видатна персона, як Аскер-паша, завітала до нього особисто.

— Так це ви Аскер-паша? — перепитав зраділий і схвильований Зиновій. — Я чув про вас неодноразово, тому безмірно радий, що маю шану вітати вас у себе...

Аскер-паша підійшов швидко до дверей, відхилив їх, виглянув у темний коридор, потім замкнув двері на ключ і погасив свічку.

— Розмовлятимемо у темряві, й то дуже тихо. Ваші колеги, вертаючи, зауважать світло і можуть сюди прийти, а я не хочу, щоб мене хтось бачив тут, у вашій бурсі... Скажіть, ви часом не знайомі з Отто фон Герцом?..

— Знайомий, але не сказав би, що близько. Фон Герц дуже цікавиться студентським життям і симпатизує студентам... нас, козаків, він також знає, бо ж ми тут знані всім...

— Гм... кажете, що близько ви з ним не знайомі?

— Ні.

— А ваші побратими?

— Теж ні.

— Вам і Богданові треба буде за всяку ціну знайти можливість зблизитися до фон Герца. Для звичайних студентів, можливо, це не буде легкою справою, але пробувати треба, тим більше тому, що фон Герц цікавиться студентством і часто йому патронує. Спитаєте, навіщо таке зближення? Снажу. Справа в тому, що наші приятелі із Франції почали поволі, так би мовити, «обробляти» фон Герца, а він може принести нам велику користь, бо це хитрючий лис. Ніхто з наших приятелів, ані з нас мазепинців, не має левности, чи фон Герц не буде лукавити та не заграватиме на дві сторони, тобто французьку й саксонсько-московську. Знаємо, що фон Герц не любить москалів, але ж він повірений нурфюрста, а цей увесь час в'яжеться тісно з москалями. Можливо, що згодом французи когось пришлють сюди, а до того часу вам обидвом належить слідкувати за фон Герцом. Реляції складатимете в купця який буде пересилати їх далі. Для вашої інформації, Пірс перебуває на службі французів, і з ним ви можете говорити одтверто. До речі, я ще перебалакаю з ним про це завтра вранці.

— Боюся, що важко буде нам справитися, — похитав головою сумнівно Зиновій. — Отто фон Герц частенько виїздить із Галле, доступ до нього також не легкий, а ще важче буде нав'язати з ним ближче знайомство.

— Пробуйте, що вдасться. Знаю, що матимете труднощі, й, може, вам обидвом не пощастить. Я маю це на увазі, бо фон Герц обережн людина і має чималий досвід. Але у нього є одна слабкість, на яку ми знашли лік...

— Що ж це за слабкість? — здивувався Зиновій.

— Отто фон Герц закоханий у грошенятах, приятелю, не зважаючи на те, що він досить багатенький. Відомо ж, що хто має багато грошей, то хоче мати їх ще більше. Власне тому наші приятелі готові його купити новенькими золотими талярами. Тоді й вам буде діяти легше...

Довго розмовляв Аскер-паша з молодим студентом — козаком Зиновієм Любовичем.

Ніхто не помітив, як із будинку бурси пізно вночі вийшов мужчина, закутаний у довгий плащ, і швидко зник за рогом. Він швидко переліз через високий мур і, зіскочивши із нього, подався спішно опустілою й тихою вулицею до своєї гостинниці.

А Зиновій Любович, лежачи в ліжку, передумував свою довгу розмову з Аскер-пашею.

Вона видавалась йому якимсь дивним сном.

»НА УХОДАХ« — VERWEGENE STEPPENREITER

А. Чайківський, переклад на німецьке, д-р Галя Горбач, Kolibri-Verlag, Wuppertal, Німеччина, сторін 288 з контуром карти України і передмовою перекладачки. Рік випуску не позначений.

Ідея знайомити чужинців з українською літературою — прекрасна й корисна. Вражіння з перечитаного залишається глибше ніж інформація, чи наукові трактати. Тому треба вітати кожну появу літературного українського твору на чужій мові. Д-р Галя Горбач має вже поважніший доробок в тій ділянці, що сприяє безсумніву більшому поширенню її праць серед німецьких читачів.

Вибір твору Андрія Чайківського «На Уходах» для перекладу на німецьке є дуже вдалий і актуальний. Саме німці перейшли в останню війну і після неї практично нове поселення. Вправді це поселення не має тих самих ознак, що їх мали уходи наших людей в 16-17 століттях в українські степи серед небезпек від татарських наскоків і диких звірів; все таки мусіли покидати свої оселі і йти шукати нової долі, подібно, як мільйони німців в новітніх часах. А це є поважний аргумент для зацікавлення чужинців книжкою.

Шановна перекладачка на вступі книжки дала короткий нарис історії України 16-17 століття, що надає книжці характеру історичного роману. До того зміст книжки дає основну канву для належного розуміння соціально-політичної проблематики в Україні тих часів. Йдеться про підкреслення волелюбності українських селян і міщан, які втікають від польської панщини та гніту, шукаючи незаселених просторів, де хоч кожної хвилини чигає велика небезпека від татарських орд, але де панує свобода, яка дозволяє також на оборону, виробляє хоробрість, завзяття і скріплює любов до свого рідного. Закріплення такого образу українця в уяві чужинців — це і є важлива роль перекладної літератури.

Щодо перекладу книжки, то він є вільний, навіть з деякими пропусками. Поденуди ця довільність дещо міняє значіння вислову, як напр. «Я до такого не звию...» перекладено «я не можу призвичаїтися до вашого життя» («На Уходах», Регенсбург 1947 стор. 89, німецький переклад стор. 117), або «Слухайте, друзі...» (стор. укр. 104, нім. 138) спрощено на «слухайте», а «друзі» опущено. Це ніби малі недоліки, однак вони надають іншого значення реченню.

Коли ми при вільному перекладі, тоді вже можна б деякі місця в книжці підняти до державницького думання, а не тільки залишатися при малій спільноті «Тарасівці», як це може впливати з тексту автора «На Уходах». Йшлося ж бо не тільки про відірване явище в міграції українського населення, але про загальне і то в пов'язанні з існуванням Запорозької Січі і плянами визволитись з-під чужого панування. Боротьба проти займанців і напасників велася ж тоді «за віру православну» і за народ, тобто за Україну. Вільний переклад дає отже право перекладачеві на увидатнення тих інтенцій, які мав автор, але яких виразно не висказав. В книжці «На Уходах» яка була призначена для української молоді, автор мав на увазі виховання любови до свого і дати молоді ідеал відважних, завзятих молодих людей рішених боротись за свободу зброєю свого рідного. Для чужого читача потрібно, на нашу думку, показати цю боротьбу на державницькому рівні, бо такою вона в дійсності була. «Тарасівка» — це мініатюрна Україна, а не острів Робінзона Крузо. Тому боротьба йшла за Україну, за її державність. Такий повинен би бути сенс від прочитання книжки чужинцем.

Не зважаючи на повищі примітки, книжка заслуговує на якнайбільше поширення серед німецького загалу, а зокрема серед молоді, також і української, яка слабо володіє рідною мовою. Ми повинні бути вдячні пані д-р Г. Горбач за цю невсипущу працю в ділянці перекладної літератури.

Е.Р.

КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Борис Антоненно-Давидович

Продовження

Відкладний, виложистий, викладчастий /викладчатий/, відкотний /відкотистий/, із закотою

У польовій формі військовослужбовців гімнастерку замінено на китель з *відкладним коміром*», — надруковано в газетній статті, де впадає в очі трохи дивно в цьому контексті слово *відкладний*. Адже воно, за Словником Б. Грінченка, означає по-російському *откладыаемый, отложенный*, наприклад: «Що маєш робити, то роби сьогодні, бо тільки їден сир *відкладний* добрий» (М. Номис); те саме стверджує й Словник за редакцією А. Кримського: «*Відкладна* справа».

Очевидно, автор статті хотів якось передати по-українському російський вислів *отложной воротник*, так для нього є низка відповідників: *виложистий комір* (Словник Бориса Грінченка), «*Викладчастий або викладчатий комір у сорочці*» (І. Нечуй-Левицький), *відкотний (відкотистий) комір* (Словник за редакцією А. Кримського), нарешті *комір із закотою*, що має дівочий одяг (Словник Б. Грінченка). Навіщо ж українському слову *відкладний* надавати невластивого йому значення, коли маємо інші слова, що точно передають потрібне нам поняття? Нема ніякої потреби.

Військовий і воєнний

Слова *військовий* і *воєнний* є в українській мові, але означають вони не одне й те ж, тому, мабуть, і трапляються часто помилки, коли їх ставлять не там, де треба, наприклад: «На колгоспному святі врожаю були й представники *воєнної* частини»; «Мій батько за часів *військового* комунізму був ще студентом».

Прикметник *військовий* означає те, що стосується *війська*: *військова* служба, *військовий* суд, *військова* частина тощо, наприклад: «Ухату вступив пість... *військовий* лікар» (М. Ноцюбинський); «Загальний *військовий* обов'язок є закон». Але те, що походить від слова *війна*, *буде українською мовою* — *воєнний*: *воєнна* перемога, *воєнна* поразка, *воєнний* час тощо, наприклад: «Царський уряд оголосив на *воєнному* стані ряд губерній, охоплених повстанням».

Отож, і в двох перших фразах треба було написати: «були й представники *військової* частини», «за часів *воєнного* комунізму».

Вірний, правдивий, правильний, певний, слухний

Прикметник *вірний* та прислівник *вірно* з якогось часу не тільки витискають з ужитку інші, більш відповідні слова, а й набирають невластивого їм значення. Не тільки в діловій мові, а й у сучасних художніх творах ми часто натрапляємо на ці слова в значенні — правильний, певний: «Учини ти напад на аеродром — це все одно, що повести на *вірну* загибель сотню бійців»; «Дрімлюга знайшов *вірний* шлях»; «Ти стоїш на *вірній* дорозі»; «Сама глибинами серця відчувала — *вірно* робить син».

А тим часом в українській клясці й фольклорі цих слів уживали в далеко вужчому значенні, надаючи їм поняття тільки відданости: «Ой виydi, виydi, дівчино моя *вірна*» (пісня); «Без *вірного* друга великая туга» (прислів'я); «Прийдуть увінчані, оспівані, вожді, що зброї *вірної* не клали і тоді, коли тяжка журба на всю лягла країну» (переклад М.Рильського); «Хто *вірно* кохає, той часто вітає» (М.Номис).

Коли ж у фразі йдеться не про відданість, а про правильність, слухність, правдивість, тоді треба вдаватися до інших прикметників та прислівників: «А щоб *певна* була правда, — нехай шлях покаже» (Т. Шевченко); «Землі своєї зелень і блакить любив я серцем і на схилі віну хотів про це *правдиво* повістити» (М. Рильський); «Не раз, заблудившись, наманя йшли мандрівники тайгою, намагаючись знайти *правильний* напрям» (О. Донченко); «Весь запас його логіки розбився об ще більшу лютю, об ще більші *слухні* аргументи» (І. Вільде).

З цих прикладів само собою випливає, що й у наведених на початку фразах слід було б написати: «на *певну* загибель», «*правдивий* шлях», «на *правильній* (на *правдивій*) дорозі», «*слухно* робить син».

Іноді, поряд з прикметниками *правильний*, *поправний*, уживають і прикметника *вірний* у таких висловах: *вірний* переклад, *вірний* рисунок (малюнок), цебто — відповідний оригіналові, натурі, точний (Словник за редакцією А. Кримського).

Горішній, верхній, долішній, нижній

Як правильно назати — *горішня* полиця чи *верхня*, *нижній* кінець стовпа чи *долішній*? Таке питання постає навіть перед тими, що знають досить добре українську мову, але не визначаються відчуттям її.

Чи є якась значеннева різниця між словами *горішній* і *верхній*, *долішній* і *нижній*, чи однаково, приміром, що *горішній*, що *верхній*? У деяких випадках ці слова бувають справді тотожні, наприклад у назвах місцевості, надто коли її визначають за течією річки: *Верхні* і *Нижні Млини*, *Горішні Млини*, а також у назвах вітрів: *верхній* вітер і *горішній* (на Дніпрі й Кубані). Але в деяких висловах треба вжити саме одного слова, а не другого, як ось приміром, *горішня* хата — кімната в бік гір, *верхні* зуби, *верхня* щелепа (словник Бориса Грінченка), *верхній* одяг, *Верхня* Хортиця, Дніпровий *Низ*.

Полиця може бути *горішньою* й *верхньою*, залежно від тексту: у вагоні чи в шафі — *горішня* полиця, бо її приладнано *вгорі*; якщо ж кілька полиць покладено купою долі, одна на одну, то полиця, що лежить *зверху*, зв'ється *верхньою*.

Так само є певна різниця між словами *нижній* і *долішній*: *нижній* — це той, що міститься *нижче* від чогось («Червоний відблиск від нього (багаття) осяває *нижні* гіллячки чорних верб». — М. Коцюбинський), а *долішній* — той, що при самому *долі* («*Долішня* частина п'єдесталу робить чималий виступ». — Л. Українка).

З цього можна зробити висновок, що не слід давати переваги якомусь одному слову над іншими або ставити ці слова навмання, неважаючи на вимоги тексту, бо так звужуються наші мовні можливості, а тим самим збіднюється наша мова.

Громадський, громадянський, цивільний

Прикметник *громадський*, що походить від іменника *громада*, означає належність когось або чогось до громади, цебто до певного колективу людей: «*Громадських* людей клинали цінувати» (М. Вовчок); «Тут кінчалось місто і далі лежав уже *громадський* вигін, на якому стояли гамазеї з хлібом» (П. Панч). Прикметник *громадянський* походить від того ж іменника *громада* і вказує на суспільство або людність цілої країни, на все *громадянство*, що підлягає законам країни і виконує пов'язані з цим обов'язки. Від цього маємо вислови: *громадянські* права, *громадянська* війна, цебто війна різних класів одного суспільства, тощо. Це не однакові поняття — *громадські* права: перше означає права людини як члена якогось товариства або об'єднання людей, друге — права, що їх мають громадяни цілої країни, приміром право вибирати і бути обраним до Рад є *громадянське* право; право вибирати правління товариства кооперативи є *громадське* право.

Власитиве українській мові слово *цивільний*, як і прикметник *громадянський*, відповідає російському *гражданский, штатский*: «Він не знаходив принципової різниці між своєю роботою в армії й своїми *цивільними* перспективами» (Л. Смілянський); «Це був кремезний хлопець у *цивільному* костюмі» (Ю. Смолич); «Всі (семінаристи) були їй не до смаку; вона бажала вийти лише за цивільного» (Наталія Кобринська). З цих прикладів бачимо, що прикметник *цивільний* — протилежний словам *військовий, духовний* тощо. Наземо: *цивільне* будівництво, коли щось будується на громадських засадах; *цивільне* законодавство, *цивільний* кодекс — протилежно до кримінального кодексу, *цивільний* шлюб, а не *громадянський* шлюб, — на відміну від церковного шлюбу.

Дальший і подальший

Не знати чому слово *подальший* так уподобали сучасні автори, що воно майже заступило близьке до нього значеннєво слово *дальший*. Навіть стилістичні редактори наших періодичних видань, коли натрапляють у тексті оповідання чи статті на це слово, одразу ж виправляють його на, ніби «більш українське», — *подальший*. Деякі письменники, без видимих на те причин, в одному творі пишуть *подальший*, у другому — *дальший*, наприклад: «Він зрозумів — раз і на завжди, — що його *подальше* життя неможливе без Васси» (Ю. Смолич) і «В залалі перебороти буржуазне мистецтво, в завзятті зачати нову — революційну — еру мистецтва пролетарського, — чи не нехтували ми нерозумно скарбами минулого, які й нам самим могли стати

в природі на *оальшии* — далекиї — дорозі творення мистецтва?» (Ю. Смолич, лич).

У тритомному російсько-українському словнику на першому місці стоїть слово *дальший*, на другому — *подалыйши*, Словник за редакцією А. Кримського наводить тільки слово *дальший*: «Дальші чотири століття». Це слово відповідає російським — *дальнейший*, *следующий*. Тут ми розглядаємо це слово тільки в першому значенні.

Обидва ці слова мають право на існування, але з певною значеннєвою різницею між ними, що приблизно така сама, як і між спорідненими з ними прислівниками *дали* й *подали*. Якийсь процес, дію чи явище, що відбулися в ближчий час, треба позначити словом *дальший*, як це бачимо в другій цитаті з Ю. Смолича; а те що відбувається згодом, через певний проміжок часу, слід передавати словом *подалыйши*, наприклад: «Дальші роки після смерті дружини він жив в Києві, а його *подалыше* перебування — мені невідоме».

Дійсний, дійсно, в дійсності, справжній, справді, насправді, на ділі

У доборі відповідників до російських слів *действительный, настоящий, действительно, в действительности* автори статей, перекладачі й доповідачі надуживають словами *дійсний* («Це не вигадна, а *дійсна* подія»), *дійсно* («Я *дійсно* не бачив її»), в *дійсності* («Ми сподівалися великих наслідків від його проєнту, а в *дійсності* це була авантюра»).

Слова *дійсний* і *дійсно* є в українській мові, але не треба забувати й інших слів: *справжній* («Ці квіти не *справжні*». — Л. Українка), *справді* («Чи снилось це мені, чи *справді* так було?» — І. Нечуй-Левицький), *насправді* («Інспектор у нас людина молода, погорячився, а *насправді* не зробить лиха». — С. Васильченко), *на ділі* («На словах так, а *на ділі* інак». — Словник за редакцією А. Кримського).

У наведених на початку фразах правильніше було б сказати: «*справжня* подія», «*справді* не бачив», «*насправді* це була авантюра».

Слова *дійсний, дійсно (дійсне), в дійсності* виступають на своєму місці в таких фразах: «Загальні збори *дійсні* за наявності не менше як половини загального числа членів»; «Так *дійсне* воно й було» (з живих уст); «Я *дійсно* знаю» (Словник за редакцією А. Кримського); «У *дійсності* нашій є багато радісного» (з живих уст).

Дружний і дружній

Через звукову подібність слів *дружний* і *дружній* їх часто плутають і ставлять не там, де слід: «*Дружніми* зусиллями здолали ми всі перешкоди»; «Передайте мій *дружний* привіт усім товаришам».

Дружний — це одноставний, той, що має спільні інтереси з іншими: «Тут ми самі, *дружною* силою, можемо собі допомогти» (І. Франко); «*Дружній* (у наз. відмін. — *дружна*) череді вовк на страшний» (М. Номис). Іноді це слово має значення «швидкий, нестримний»: «Весна була рання, *дружна*» (З. Тулуб).

Слово *дружній* означає «приязний, народжений дружбою»: «*Дружня* розмова» (П. Куліш).

Отож, і в двох перших фразах треба було сказати: «*Дружними* зусиллями здолали», «*дружній* привіт».

ПЕТРО ОМЕЛЬЧЕНКО

До числа найздібніших українських графіків першої половини ХХ ст. належить безсумнівно теж і Петро Омельченко, хоч його твори є тепер мало відомі нашому громадянству, зрештою, про нього і давніше не багато писали в українській періодиці, бо проживав він за кордоном.

Мистецька творчість Омельченка може кількісно не велика, зате вона є багата стилістично і технікою праці, вона відзеркалює сучасні йому естетичні тенденції і заслуговує на те, щоб згадати про неї в журналь-

ній статті для молоді.

Петро Омельченко народився 3 жовтня 1894 року в Хоролі на Полтавщині в козацькій родині. Закінчивши середню школу в Хоролі, він почав студії архітектури в Києві, але I світова війна перервала його науку. Змобілізований на фронт, він воював спершу в царській армії, а під кінець війни в українській і з рештками цієї армії він потрапив до табору інтернованих у Польщі в 1920 році. Йому вдалося скоро вийти на волю з табору в Каліші і він поїхав до Варшави вчитися мистецтва. У Варшавській Академії Мистецтв Омельченко пробув два роки і звідтам виїхав до Чехословаччини, бо в Празі віднайшлася його сестра. У Празі він продовжує науку, відвідуючи Академію Мистецтв, як теж і Українську Студію Плястичного Мистецтва. Обі ці школи Омельченко закінчив у 1928 році. Омельченко зокрема вивчив у Празі дуже добре всі техніки графічного ремесла.

Мистецьку творчість Омельченко почав ще в Празі, виготовляючи видавничі знаки, екслібриси, печатки, проекти обкладинок та інші замовлення для українських видань і установ.

Робітники, монотипія (1941–1943)

В 1928 році, Омельченко разом з дружиною Софією Зарицькою, відомою маляркою, переїхали з Чехословаччини до Франції й оселилися спочатку в Парижі, а пізніше під Парижем у містечку Шеневе́р над Марною, де проживали вони аж до смерті. Омельченко помер 21 лютого 1952 року, а Софія Зарицька 18 квітня 1972 року.

Мистецьку діяльність у Парижі Омельченко почав від праці в декоративному промислі. Він проектував різні композиції для гравірування на склі і в цій спеціальності він був першим рисівником підприємства гравюри на склі. Він приготував рисунки й орнаменти для різних ваз, тарілок, декоративної посуду й для настінних панно. За сюжети до цих композицій йому служили жіночі фігури, птахи, риби, олені, коні, квіти, кораблі. Мистець стилізував рисунок, упрощуючи форми і творив гарні декоративні праці в стилі 1920-их років. Сьогодні цей рід мистецького ремесла вийшов з моди, а кращі зразки гравірованого скла зберігаються тепер по музеях і в приватних збірках.

Крім праці для гравірованого скла, Омельченко чимало творив у станковій графіці, яку виставляв щороку в «Салоні Незалежних» у Парижі (почав виставляти в ньому в 1928 році) і на більших збірних виставах графіки у Львові і за кордоном.

У графіці Омельченко не обмежувався до однієї техніки, він працював у деревориті, лінориті, літографії, офорті, цинкографії, монотипії, рисував тушом, олівцем, кольоровими олівцями і друкарською фарбою, технікою «пошуар», яка тоді була в моді в Парижі. «Пошуар» — це відбитка контурів на папері друкарською фарбою через відповідно приготований

Печатка

Початкова буква »З«

Початкова буква »В«

Кінцівка

Кінцівка

Кобзар

Жінка в місті, пошуар

шматок матерії (в цій техніці він був, здається, чи не одиницею між українськими мистцями в Парижі).

Під стилістичним оглядом твори Омельченка є різноманітні. Одні — в дусі старої української книжкової графіки (різні заставки, кінцівки, ініціали, титульні сторінки та інші праці виконані для українських видавництв).

Другі — в модерному стилі з ознакою деякого впливу кубізму, конструктивізму та експресіонізму (людські фігури, сцени з міського життя). Треті — в стилі монументалізму. Ці твори є в якійсь мірі співзвучні з нео-візантійською школою Михайла Бойчука (великі монотипії, пошуари). Інші — чисто декоративні праці — як вже згадувані гравюри на силі, малюнки ляком та декоративні композиції намальовані гвашем.

Омельченко був обдарований сильною творчою уявою й він з подивугідною легкістю komponував різні твори в якомунебудь стилі і в кожній техніці.

Він утворив зокрема цілий цикл композицій на тему праці робітників (рисунок, лінорити, монотипії). Омельченко був одним із рідкісних наших мистців, який змалював у своїх творах звичайну працю робітників. На подібні теми тоді творив у Києві відомий графік Василь Касіян, товариш Омельченка з Праги. Щоправда в Радянській Україні постало чимало картин на робітничі теми, але більшість з них є в соц-реалістичному стилі. Соціалістичний реалізм представляє робітників у штучних «героїчних» позах, далеких від справжнього життя й праці людей (Згідно з теорією цього стилю, мовляв, життя треба показувати таним, яким воно є в дійсності).

До рисунків на робітничі теми Омельченко повернувся ще раз у часі II світової війни, коли то йому самому прийшлося впродовж кількох років працювати лопатою при будові доріг під Парижем, куди його загна-

Календар з 1942 р.

ли німецькі окупанти. Ці рисунки мають не лише мистецьку вартість, але й документаційну, бо ж відомо, що з розвитком техніки і з часом — праця робітника теж міняється, появляються нові знаряддя й способи праці.

Омельченко працював кілька років і для текстильного промислу в Ліоні, виготовляючи «батіки» (взори для тканин). Треба пригадати, що для текстильних фабрик працювали й працюють відомі мистці-малярі, наприклад, для фабрик шовку в Ліоні довгі роки проєктував взори славний французький маляр Рауль Дюфі.

Хоч Омельченко студіював у Празі й малярство, однак він в ньому мало проявився, поза кількома портретами, мадоннами й декоративними композиціями, намальованими олією, він не залишив інших малярських творів. Це мабуть тому, що йому прийшлося заробляти на життя графікою та спорідненими з нею техніками, а на вільне малярство вже не залишалось йому багато вільного часу. Така доля стрінула не одного мистця емігранта.

Найцікавіші праці Омельченка є, очевидно, ті, які він творив не на замовлення, але для «себе», себто вільна творчість. До неї належать фігуративні композиції з жінками та сцени з паризького життя – дуже сильні твори, в яких видно високий талант мистця, на що звернули увагу свого часу паризькі мистецькі критики, звітуючи про виставки в «Салоні Незалежних», в яких брав участь Омельченко. Цікаво, що багато цих графічних творів він потратував радше по малярськи, нема в них ні точного, прецизного рисунку ні нахилу до лінійної композиції, але видно світлотінь, об'єм, розмах і динаміку. Це доказує, що Омельченко міг би був дати теж і великі малярські полотна – коли б мав інші обставини життя.

Омельченко сам вивчив дуже добре малярське ремесло й здобутий досвід та знання передав у друкованій праці, фаховому підручнику для малярів «Про малярські фарби, матеріяли та техніки» (ДВУ, Київ-Харків 1930).

Є відомо, що Омельченко писав поезії, літературні нариси та спогади, але він їх ніколи ніде не друкував і нині, на жаль, його рукописи вже не існують, зберіглося лише кілька фрагментарних відписів його поезій.

На малому кладовищі біля церкви в Шеневе́р під Парижем є незамітний гріб, в якому спочивають тлінні останки двох визначних українських мистців – Петра Омельченка й його дружини Софії Зарицької. Українці у Франції не повинні забувати цього гробу.

В. Попович

Буспільники

Борис Юрнів

ДРУЖИННИКИ І СЕНЬОРИ СУМ

(Доповідь, виголошена на X Світовому Конгресі СУМ)

У своєму короткому слові я б хотів з'ясувати декілька думок щодо завдань і проблем дружинників і сеньорів СУМ.

Гадаю, що завдання дружинників ніяк не різняться від завдань сеньорів, ані від загальних завдань СУМ, а саме працювати в комплексі людського життя, прямуючи до найвищого осягу — здобувати вільну українську Державу.

В структурі СУМ дружинник має особливо відповідальне становище: він має бути тим сильним членом організації, який має тримати нагляд над існуючим станом українського суспільства, як рівнож він є середником через якого будується не тільки майбутнє СУМ, але також українських суспільних установ, які прямують до тієї самої мети, що й наша організація.

Вже під час цього конгресу виринали дивні думки та запитання в справі приналежності окремих дружинників до певної дружини. Коли плесить однострій даної організації публічно, а в душі ідеї та ідеал тієї організації, то годі вже питати для кого мається працювати — напевно не для себе. А тим більше, будучи українцем та членом нашої організації, яка має претенсії до споріднення з тією загарбаною смугою чорнозему, то в нашій думці на сміє бути наміру вживати дану організацію для особистих цілей та користей. Ідучи далі, в контексті частинно політичної еміграції в країнах Заходу СУМ є одною з організацій, яка показала зовсім виразно через протести, маніфестації та через інші акції, що для тих, хто є членами нашої спілки, особистий ризик чи втрата взагалі не стоїть на перешкоді дії в обставинах, які є подиктовані активністю в будь-якій праці, яка помагає визвольній справі України.

Дружинник є працівником, учителем, опікуном і творцем, але понад усе він є гуманним, хоч твердим молодо-українцем.

Придивляючись до стану діяльності на всіх ділянках дружинників, мусимо на превеликий жаль ствердити, що існуючий стан є дуже незадовільним, а цей стан можна схарактеризувати в усіх його аспектах словом — брак. Поперше брак самих дружинників: кудись вони повідпадали, або в стадії переходу із старшого юнацтва до дружинників, або відпадають, ставши вже дружинниками. Відчувається брак вишкіль-

них матеріалів та зусиль у підготовці до переходу з старшого юнацтва до дружинників, як рівнож у вишколах існуючих дружинників. Далі відчувається брак самих творчих дружин по даних спеціалізаціях, що вже було скоріше згадано. Відчувається навіть брак охоти до праці між існуючими членами, що до певної міри є зрозумілим у деяких осіб, які в дійсності є перевантажені роботою, але брак охоти в тих дружинників, які слабо заангажовані в праці осередків — це дійсно болюче явище. Здається, найбільше застановляючим фактором в цьому цілому комплексі недотягнень є брак бюджету, тобто фінансових ресурсів, в такому розмірі, щоб могли розв'язати до певної міри всі ці проблеми. Розуміється, що тільки люди можуть розв'язати людські проблеми, але гріш як річ, через яку постає можливість контакту, допоміг би без сумніву дуже багато.

У цих словах я зовсім не збираюсь пропонувати широких розв'язок проблем, яких я бачу в цій ділянці. Волів би, щоб Конгрес застановився над реальністю та вартістю моїх поглядів, а тоді напевно знайдуться розв'язки наших проблем.

Беручи до уваги стан, який існує серед дружинників, варто звернути увагу на ролі сеньйорату під аспектом непевності нашого майбутнього. Недавно тому я мав нагоду почути кольоритне порівняння сеньйорату СУМ з парасолею. Логіка порівняння полягала в наступному: добігаючи до кінця свого творчого суспільно-громадського життя, віком старші члени СУМ мали б передавати свої обов'язки дружинникам, а самі грати б ролі завиненої парасоли. Коли праця йде гаразд, нема чому сеньйорам журитися, а коли надходить загроза організаційного «дощу», то парасоля сеньйорату мала б розкритися над дружинниками.

Хоч картина української парасоли на розмір від Австралії до Німеччини дає могутнє почуття безпечности, особисто я би почувався дуже непевним, коли б ця парасоль будь-коли звинулася. Цілковито погоджуюся, що конечно треба вчасно дружинникам передати ведення праці СУМ, але було б краще, якщо б дружинники навчалися нести тягар парасоли з собою, тому що шлях молоді людини непевний.

Подібно є передумова сеньйорату, що дасться в сильні руки рядів дружинників, щоб ту парасолю нести, бо без такого розуміння дружинник зможе, а парасоля не буде мати задоволення вжитку. Як у інших аспектах людського життя шукається компромісу, так і в СУМ мусимо шукати компромісу в вихованні молодих кадрів, як рівнож щодо відсилення заслужених членів у відпустку.

Вкінці питання: що ж можна сказати, що єдиною б наші всі думки, наші дороги до розв'язання проблем, а в той сам час показувало б на нашу найвищу ціль? Хіба слова з багатої нашої літератури: «не посоромиш матері своєї». Наша мати напевно являється найкращою в світі і ми стараємося, щоб при кінці життя могли собі признатися щиро, що ми її дійсно не посоромили.

ДРУЖИННИКИ СУМ АКТИВІЗУЮТЬСЯ

Протягом останніх кількох років справа Дружинників СУМ набрала ширшого розмаху. Мимо цього, праця між Дружинниками здебільша занедбана та існує замішання щодо самої назви «Дружинники».

Трапляється, що Дружинники СУМ самі вповні не розуміють концепції Дружин і тому, навіть по тих місцевостях де Дружини були створені, Дружинники повідставали від місцевої праці в Осередку, уважаючи себе особною групою. З цієї причини деякі Осередки, а то й Крайові Управи вагалися відносно створення цієї надзвичайної важливої частини СУМ — Дружинників.

Дружинники є дійсними членами Спілки Української Молоді, активом СУМ і діючим стягом між Юнацтвом СУМ і сеньйорами. Дружинники активно включаються в працю осередків, мають права та обов'язки дійсних членів СУМ і можуть бути обрані до КУ, Окружних Управ тощо. Та крім такої виховної, господарчої чи адміністративної діяльності, Дружинники продовжують власне самовиховання, вдосконалюючись і спеціалізуючись за своїми уподобаннями і природними нахилами. З цієї причини була опрацьована концепція Дружин.

В загальному встановлено п'ять родів Дружин: Виховники, Суспільники, Міжнародники, Культурники і Фізкультурники. Кожний сумівець скінчивши 18 років життя і перейшовши в дійсні члени повинен себе оприділити по зацікавленню до принаймні одної з цих Дружин. Дружини можуть бути міжосередкові або крайового засягу.

Затривожені спадом цього основного елементу СУМ, Дружинники міста Вінніпегу рішили організувати і відбутися З'їзд Дружинників СУМ для запланування конкретної дії серед Дружинників. Вже місяцями наперед розвинулась підготовка. Дружинники нав'язали контакт з іншими осередками Західної Канади й Америки та були в постійному зв'язку з КУ СУМ Канади.

З'їзд відбувся у Вінніпегу в днях 15-17 лютого, 1974 р. Через різні перешкоди, а може й через незрозуміння важливості цієї справи, іншим віддаленим осередкам було трудно прибути на З'їзд. Велика віддаль і гостра зима не відстрашили п'ятьох, завзятих дружинників з Америки, які приїхали на З'їзд з Міннеаполіс і Чикаго. Головним доповідачем З'їзду був визначний сумівський і суспільно-політичний діяч, автор Правильника Дружин СУМ, Д-р Б. Стебельський.

З'їзд розпочато в п'ятницю 15-го лютого вечером. Тоді відбулась реєстрація учасників і сумівська вечірка. В суботу рано, після офіційного відкриття З'їзду Керманичем Дружинників СУМ у Вінніпегу, другом Л. Банясом, зразу розпочалась обширна програма. Присутніх було около 40 дружинників, як також деякі сеньйори СУМ. Обрано Президію З'їзду в складі:

предсідник — д. Л. Баняс (Вінніпег), секретарі — подр. К. Бреславець (Міннеаполіс) і подр. М. Яворська (Вінніпег).

Головну доповідь на тему «Концепція Дружин СУМ» виголосив д-р Б. Стебельський. В своїй доповіді д-р Стебельський розвинув аргументацію потреби створення Дружин, беручи приклади зі старовинної Греції й Риму. Більш обширно з'ясував він структуру й закони Дружинників. Після доповіді д-ра Стебельського відбулися семінари на порушену ним тематику.

Спільний обід приготували пані з Жіночої Ланки при Батьківському Комітеті. Опісля відбулась Пленарна Сесія, де були подані звіти семінарів, та чергова дискусія.

Друга доповідь З'їзду, на тему «Конкретна Діяльність Дружинників», була виголошена подр. Мирославою Підгірною. Вона коротко описала працю Дружинників по інших теренах де діє СУМ, та подала кілька конкретних проєктів і можливостей для розвитку діяльності Дружинників в умовах просторів західної Канади та Америки.

Вечером відбулась величава Товариська Зустріч із Забавою для всіх Дружинників і Сеньйорів, які перейшли через ряди Осередку СУМ у Вінніпегу від часу його заснування в 1949 році. Присутніх вітали д. М. Баняс, один із основоположників і довголітніх діячів Осередку і д-р Б. Стебельський. Було відчитано ряд привітів і телеграм, які наспіли від бувших членів Осередку. Вміло керувала вечером активна дружинниця СУМ, подр. Леся Швалюк. В приємній атмосфері, сумівці забавлялись до пізньої ночі.

В неділю 17-го лютого, після участі в Богослуженнях, програмова частина З'їзду продовжувалась. Дружинники знову розійшлись по семінарах, щоб якслід обговорити можливості праці в Дружинах. Семінарем «Виховників» провадила подр. Галина Бреславець (Міннеаполіс), а семінарем «Культурників» д. Роман Голяш (Чикаго). З огляду на брак зацікавлення в тих ділянках, інших семінарів не було. Зате, обидва семінари порушили ряд справ, які відносяться до фізкультури, до суспільної діяльності й до праці на міжнародному відтинку.

Із праці семінарів, рішено більшу увагу присвятити шкільництву, організуванню курсів українознавства та влаштуванню педагогічних курсів для впорядників і виховників. Запропоновано створити комісію для розгляду проблематики Дружинників Західної Канади й Америки. До цієї Комісії вибрано трьох учасників З'їзду, а далі пропоновано кооптувати по одному членові з кожного Осередку Західної Канади й Америки. Ця Комісія має перевірити стан Осередків, передусім відносно діяльності Дружинників, і розглянути потребу й практичну можливість організувати Дружинників в цих теренах. Також створився гурток для підготовки Злету Дружинників під час літніх вакацій.

Осібні працювали Програмова й Резолюційна Комісії, які застановлялись над конкретною 6-місячною програмою для Дружинників СУМ Західної Америки й Канади.

З'їзд Дружинників СУМ у Вінніпегу закінчився оптимістично, з великими надіями на посилену співпрацю між Осередками і на кращий розвиток діяльності Дружинників СУМ.

Організатори З'їзду задоволені загальним перебігом нарад і надіються, що заплановані проєкти будуть зреалізовані. Віримо, що Дружин-

ники СУМ Західньої Канади й Америки, піднесені на дусі такою зустріччю, будуть з більшим завзяттям працювати по своїх Осередках і для здійснення запланованої програми Дружинників СУМ.

Вже плянується Вишкільний Табір для Старшого Юнацтва і Дружинників СУМ, який відбудеться біля Вінніпегу в днях 18-31 серпня. Табір закінчиться величавим Злетом СУМ, в рамках якого також запланована Конференція Дружинників.

Закликаємо всіх думаючих Дружинників СУМ, більш і менш активних на теренах Канади і Америки, серйозно застановитись над долею нашої організації і нашої спільноти в наступних роках. Закликаємо всіх пірнути в глибину своїх сердець і щиро признатись хоч собі, чи кожний з нас робить все по своїй можливості, щоб підтягнути нашу Спілку до належного їй рівня і забезпечити своєму народові свідомих синів і дочок на майбутнє.

Запрошуємо всіх Дружинників СУМ Канади і Америки, по змозі, взяти участь у Вишкільному Таборі й Злеті СУМ у Вінніпегу!

МІП

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ ДО РОСІЙСЬКОГО МІНІСТРА ВНУТРІШНІХ СПРАВ СІПЯГІНА

Микола Міхновський («Молода Україна», ч. 9-10, 1900)
(Фрагмент)

»Уряд російський супроти нашої нації став на ту саму стежку, що й колишній польський уряд і тим самим вимагає, щоб ми пішли шляхом наших прабатьків часів Богдана Хмельницького. І ми підемо!

»Закон царя з 17 травня 1876 року єсть злочинством проти Духа Святого, бо єсть це суворий і безпощадний засуд цілої нашої нації на моральну смерть. Але Ваша безглузда заборона українського напису на пам'ятнику українському поетові єсть огидливе знущення над засудженою вже на смерть нацією. Тая заборона єсть краплею, що переповнила чашу страждань і терпіння нашого народу. Вона свідчить, що не буде ніколи кінця Вашому гнобителству. Вона каже нам: Г о д і м о в ч а т и в а м р а б а м !

»Ми не можемо далі дозволити безстыдному чужинцеві знущатись над найсвятішими нашими чуттями. Українська нація мусить скинути панування чужинців, бо вони зогиджують саму душу нації. Мусить добути собі свободу, хочби захиталася ціла Росія! Мусить добути своє визволення з рабства національного та політичного, хочби пролилися ріки крові! А та кров, що поллється, впаде як народне прокляття на Вашу голову, Пане Міністре, і на голови всіх гнобителів нашої нації!«

7-а КОНФЕРЕНЦІЯ СВІТОВОЇ АНТИКОМУНІСТИЧНОЇ ЛІГИ (ВАЯКЛ), 8-11 квітня 1974 р. у Вашингтоні, ЗСА. В першому ряді зліва, починаючи з третього: д-р С. Галамай, д-р Мих. Кушнір, д-р А. Бедрий, М. Деремєнда. В другому ряді зправа: Ярослав Стецько, п-і Слава Стецько, С. Зурабін, д-р І. Дочєф і д-р Б. Гаїт — АБН, за ними в третьому ряді: о. С. Іжик, д-р Р. Малащук, п-і Ольга Заверуха й інж. В. Безхлібчик — ДВУ. В п'ятому ряді з лівого краю: д-р В. Душник і ред. Іг.

тон, ЗСА. В першому ряді зліва, починаючи з третього: д-р С. Галамай, д-р Мих. Кушнір, д-р А. Бедрий, М. Деремєнда. В другому ряді зправа: Ярослав Стецько, п-і Слава Стецько, С. Зурабін, д-р І. Дочєф і д-р Б. Гаїт — АБН, за ними в третьому ряді: о. С. Іжик, д-р Р. Малащук, п-і Ольга Заверуха й інж. В. Безхлібчик — ДВУ. В п'ятому ряді з лівого краю: д-р В. Душник і ред. Іг.

Міжнародники

НА КОНФЕРЕНЦІЯХ У ВАШІНГТОНІ

В квітні цього року я мав нагоду бути на конференціях Молоді Світової Протикомуністичної Ліги (ВАЯКЛ) і конференції Світової Протикомуністичної Ліги (ВАКЛ), які відбулися в столиці ЗСА, Вашингтоні, в готелі «Гілтон-Статлер» від 6 до 11 квітня 74. Перша конференція ВАЯКЛ, яка почалася рано в суботу 6-го квітня, тривала два дні. Зібралися там молоді делегати й спостерігачі, які представляли протикомуністичні нації та протикомуністичні організації з цілого світу.

Наради ВАЯКЛ проходили за таким порядком:

Спершу — звіти делегатів з різних країн, щоб повідомити інших делегатів, яку працю вони провадили в своїх країнах від минулої конференції в 1972 р. в Мехіко. Була нагода ставити питання. Друга частина наради була присвячена виборів нового голови ВАЯКЛ; на це місце кандидували дві особи, один з представників ЗСА, а другий з Гватемали. Головою ВАЯКЛ обрано представника з Гватемали. Остання частина була присвячена резолюціям конференції ВАЯКЛ. Тут була включена резолюція української делегації, яка вимагала, щоб американський уряд не позичав грошей СССР так довго, як російські окупанти України триматимуть Валентина Мороза у в'язниці.

В понеділок, 5-го квітня, почалася конференція ВАКЛ, на якій мав свою доповідь новий голова Фред Шлафлі. Протягом п'яти днів тривання цієї конференції українська проблематика мала досить широкий розголос. У вівторок, другий день конференції ВАКЛ, голова Антибольшевицького Блоку Народів (АБН) п. Ярослав Стецько мав доповідь на тему «Національне визволення в СССР і його сателітах».

В якій з'ясував положення в Україні та інших, поневолених московськими гнобителями країнах, підкреслюючи, що націоналізм є величезною силою, що може бути сильнішою, ніж будь які атомові бомби, і що західний світ повинен підтримувати морально український та інші поневолені народи.

Того самого дня відбувся панель на тему «Життєвий рівень в комуністичних країнах». Два панелісти були жиди з Советського Союзу Анатолій Радигін і Абрагам Шіфрін, обидва автори праць про українських політв'язнів, які й самі відсиділи по десять років в советських концтаборах і тепер живуть в Ізраїлі. Анатолій Радигін недавно написав свої спогади, в яких згадує про зустрічі в тюрмі з Валентином Морозом, про переслідування і жахливий фізичний стан українського політв'язня, і про те що КГБ тримає його з божевільними, які на нього нападають. Радигін і Шіфрін говорили про обставини в концтаборах і переслідування таких осіб як Валентин Мороз, Юрій Шухевич та інші, підкреслюючи факт, що Українців, як нарід, найбільше переслідують.

В середу, 10-го квітня, вечером відбулося зібрання в «Шором Готел» на відзначення трьох осіб за їхні заслуги в боротьбі проти комунізму. Це були: Валентин Мороз, за якого взяв відзнаку д-р Володимир Душник, Кардинал Міндсенті та Александер Солженіцин. Це відзначення Валентина Мороза показує, що всі народи, які свідомі комуністичної (зокрема російської) загрози, пізнають і високо оцінюють Валентина Мороза.

В останній день, четвер 11-го квітня, були прийняті резолюції кон-

Анна-Марія Сікорська — «Міс Бенелюкс» в 1973 році, вибрана «Міс Бельгії» на 1974 рік. Анна Марія народжена в Бельгії (Льєж) в 1953 р. від батька українця (вже не живе) і матері польки. По професії — учителька дикції, вчить в середній бельгійській школі. Вона дуже любила свого батька, не цурається українського походження та мріє стати кіновою артисткою. Бельгійська преса відмітила граціозність кралі і згадала про її небельгійське походження. До численних краль українок з різних країн світу долучується ще одна Анна — Марія Сікорська.

Конференції, в яких було включено протест проти окупації України та інших поневолених мосналями країн і заклик до всіх вільних країн світу, щоб підтримувати національні визвольні рухи тих країн.

Конференція була організована і відбулася на дуже високому рівні. Делегати були в більшості дуже впливові люди, багато з них були члени урядів, парламентів, сенатів або конгресів в їхніх країнах, напр. з ЗСА був присутній один з персональних помічників Президента Ніксона, Брус Гершенсон, і члени Конгресу, себто були люди, які можуть доглянути, щоб праця конференції продовжувалася по цілому світі.

Було рішено, що чергова з цих корисних і потрібних конференцій відбудеться на другий рік в Бразилії.

*Аскольд Крушельницький
Дружинник-міжнародник*

СУМ в дії

І. Федечко

СУМ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ВІДБУВ УСПІШНО РІЧНУ КОНФЕРЕНЦІЮ

В дні 1-2-го березня 1974 р. в залі відділу СУБ у Галіфаксі відбулась успішно Річна Конференція СУМ у Великій Британії, в якій узяли участь коло 100 делегатів, 25 гостей та 20 членів КУ СУМ.

Конференцію започатковано спільною молитвою, яку провів місцевий парох о. Кузьма. Конференцію відкрив голова КУ д. Я. Деремента, вказавши на справи, які турбують СУМ та які можливо не вичерпано в обширному 40-сторінковому звіті, що його секретаріат КУ розіслав по осередках перед Конференцією для ознайомлення. Він вказав при цьому також на цікавий збіг обставин, що в тому самому часі у Львові, ренегат Мигаль, в журналі «Жовтень», також написав «звіт». І хоч у тому «звіті» повно лайки і бруду, то сама поява його вказує якою небезпечною для Москви і її лакеїв є діяльність СУМ у вільному світі. Отже хай ця обставина скріплює в нас силу для дальшої праці і боротьби для добра нашого народу.

Конференцією керувала Президія у складі: д. М. Гринюк — голова, д. Щупляк — заступник голови, дд. Мороз, Рудковський та подруга В. Дяківська — секретарі.

До почесної президії були за-

прошені: місцевий парох о. О. Кузьма, генеральний секретар СУБ-у — др. Фостун, голова централі ОУЖ — пані Л. Марнів, та представники місцевих громадських організацій.

Вітальне слово першим виголосив о. О. Кузьма, поділившись вражіннями з побуту в столиці Києві. «Київ це найкращий город, який я у своєму житті міг бачити. Тому дай Господи, щоб вже наступна конференція відбулась у тому прекрасному городі разом з нашими сестрами і братами у вільній Україні» — закінчив під загальні оплески своє слово промовець. Усні привіти склали також почесні члени президії. Бурхливими оплесками конференція прийняла благословення від Первоієрарха, Блаженнішого Йосифа Сліпого, Голови Проводу ОУН і його дружини, Голови СУБ-у — проф. Василянка, Голови ОбВУ — інж. Кудлика, Напеляна від УАПЦ, о. Г. Лазієнка, Голови Спільни Учителів і виховників — Б. Марченка, д. І. Крушельницького, директора УІС — І. Дмитріва та бувшого напеляна СУМ о. др. А. Михальського.

Після привітів голова КУ д. Я. Деремента зробив доповнення до звіту. Особливо зупинився над потребою більшої активності української молоді в обороні переслідуваних діячів укра-

їнської культури.

Відрадним в минулому році було те, що Крайова Рада СУМ проявилась більш активно та має щире бажання нести допомогу молодому активі.

Голова Контрольної Комісії — др. С. Фостун висловлює признання за працю КУ і рекомендує, щоб і надалі в центрі уваги була справа виховання молоді, та щоб КУ робила більше старань для сприяння чисто українських подруж.

Висловлювано думки щодо розповсюдження видань СУМ і приєднування в ряди СУМ неорганізованої досі молоді. Досить актуальна справа англійського юнацтва, способи виховної праці з ним. Порушено питання участі молоді в різних імпрезах та акціях оборони переслідуваних діячів української культури та багато інших проблем.

Дуже цікава та широка була дискусія над проектом побудови залі на Тарасівці та над проектом мандрівного табору по західній Європі з концертними виступами в деяких громадах на континенті. Конференція ініціативу одобрила та уповноважила КУ її реалізувати.

Після дискусії над звітами відбулось офіційне відзначення та нагородження переходовим прапором СУМ. Перше місце та переходовий прапор отримав Осередок Единбург. Друге місце отримав осередок Галіфакс. Окреме признання отримав кількарічний першун осередок Вольвергамтон, а також минулорічний першун Гудерсфілд.

На рекомендацію управ осередків за довгорічну діяльність на різних функціях в системі СУМ

іменовано на членів КР СУМ друзів: О. Мороза — з Осередку Сляв, В. Семенгена та М. Яцьків з Осередку Стокпорт. За десятилітню діяльність на провідних функціях, десятирічне відзначення отримали друзі: І. Дем'янчук, Г. Ксьондзик, О. Музичка, О. Довбуш, М. Яцьків, В. Семенген, М. Коропіш, С. Семків та М. Костюк. За десятилітню діяльність як керівники самодіяльних гуртків окремі трофеї та відзначення отримали: Д. Савків, В. Тначук, Д. Параджок та Г. Мельничук, — останній з драм. мистецтва.

Цим офіційним відзначенням закінчено перший день конференції. Від години сьомої вечером було влаштоване прийняття, яке приготували пані з місцевого гуртка ОУЖ. Ця товариська зус-

В неділю 2-го березня конференція продовжувалась від год. 9.45 до год. 12.30. О год. 1-шій відбулось Богослуження в якому взяли участь всі учасники конференції. Після короткої обідової перерви від год. 3.30 відбувся успішний концерт у якому взяли участь Осередки Округи Гудерсфілд, Галіфакс, Ліч, Кіхлей, Бранфорд та танцювальний ансамбль «Крилаті» під керівництвом О. Буряна з Бранфорду. Концерт за початковано дуже вдалою сценкою присвяченою сл. п. С. Бандери з нагоди його 15 ліття смерті. Після того слідували мистецькі виступи окремих гуртків поміж якими мав місце соловий виступ дуже молоденької юначки з жартливою піснею, яка щиро розвеселила присутніх.

В тому гарному настрою всі розїхались доми до дальших важких завдань, яких від Спілки Української Молоді вимагає сучасний момент.

ПРЕСА СУМ В КАНАДІ — ЗА 25 РОКІВ

Нема сумніву, що преса СУМ відіграла велику роль у формуванні сумівського руху у Канаді. Розуміючи вагу преси у творчому процесі організації і формуванні світогляду поодиноких її членів, керівники СУМ з самого початку використовували її. Та коли майбутні історики будуть визначувати місце і роль сумівської преси у розвитку СУМ на канадській землі, то мусять підійти до неї іншою стежкою, чим підходили б до тої самої справи в нормальних обставинах. Бо коли за таких обставин, преса в Україні була б лучником і інформатором для її членів і ширшого загалу, то в період виникнення пресової служби СУМ на канадській землі, вона виконала глибше завдання, стаючи психологічним чинником, що розмовляв зі стуженою душею.

Варто брати до уваги самий факт, що сумівці переселювалися до Канади з Європи на протязі 3-ох років, — 1947 — 1949 рр. Правда, приїжджали перед і після цього періоду, але основна частина таки прибула у цих трьох роках. Молодь приїжджала до праці, як лісоруби, залізнодорожники, гірники, а невелика частина прибула з родинами на ферми для обрїбки цукрових буряків у провінції Манітоби і Алберти з дворічним контрактом, також невелика частина (головно дівчат) прибули до домашніх послуг. З самої професії видно, що приїжджі перебували у лісопильних таборах, у спеціально залізнодорожних робочих бригадах, або розсіяні по фермах.

Опинившись на відлюдді, сумівець, до якого з радіо говорили чужою мовою, співали незрозумілих пісень, — кругом чужа культура, — сприймав кожну вістку в пресі по-іншому, як сприймав би ту саму мову преси юнак на материну. Для того, коли будемо пізніше говорити про журнал «На Варті», то він став для сумівця чимсь більше від звичайного журналу. Він був для нього другом, «Євшан зіллям» на чужині, краплиною цілющої води в пустині.

Початком виникнення сумівської преси в Канаді треба вважати початок виходу у світ двотижневника, а пізніше тижневника «Гомону України», якого перше число появилось 15 грудня 1948 року у Торонто. Вже у першому числі цієї газети торонтський Осередок СУМ вмістив заклик до української молоді, ставати членами СУМ. Цей заклик слїдує і в наступних числах. У третьому числі з датою 15-го січня 1949 р., крім заклику, був вміщений допис про постання торонтського Осередку СУМ і відозва організаційного бюро СУМ до бувших сумівців і української молоді в Канаді творити Осередки діяльності, нав'язувати живий контакт з Орг. Б'юром, та подано адресу на яку звертатися по інформації. У числі з 1-го лютого з'являється проблематична стаття — «До завдань української молоді в Канаді», — пера Р.М. (д-р Р. Малашук), керівника інформації Орг. Бюра СУМ, а поруч дальше йшов заклик до молоді. На сторінках «ГУ» появляются повідомлення про скликання «III-го Головного З'їзду СУМ (3-го Конгресу). У числі 10-(12) була надрукована стаття про СУМ. — пера

Л. Гусин, а поруч витяг постанов та резолюцій 3-го Конгресу СУМ. Почавши з числом II/13/ з датою 4 червня 1949 р. появилася перша сторінка СУМ в «ГУ», яку Л. Гусин назвав «кутик сумівця». Сторінка не мала окремого оформлення, а відрізнялася тим, що в лівому куті була вміщена сумівська емблема і ціла сторінка присвячена сумівській проблематиці. Тут була поміщена стаття Л. Гусина — «Вірним шляхом». На слідуючих сторінках з'являються дописи з місць про працю СУМ. З Ошави робить такі дописи П. Хрунців, з Торонта Я. Вовк (Я. Вільк), з Вінніпегу — В. Окіпнюк. На сторінці друкувалися звідомлення про працю Центрального Комітету, працю СУМ у Великій Британії, на ній ставив перші організаційні кроки СУМ в Америці.

Та незважаючи на гостинність «ГУ», провід СУМ, враховуючи ширші потреби своїх членів, рішив видавати журнал для молоді «На Варті». Журнал появилася з датою «серпень — 1949 р.» Виходячи з передової першого числа, — яку написав — В.К. — (Василь Кушмелин), журнал мав стати на сторожі духових цінностей українського народу і бути пильним вартовим біля скарбниці, «щоб ворог не міг вкрасти з скарбниці духових цінностей». Журнал поставив собі за завдання «зберегти духову спадщину СУМ і бути на «На Варті» ідеалів, за які провадилася боротьба на рідних землях (СУМ-ом) в рр. 1925-30.» Крім передової статті, слідувала редакційна — «До завдань СУМ», стаття — Л.Г. (Л. Гусина) «Історія повторяється», статті: — «Холодна війна» — Петра Хмурого (Петра Шкурата) і «Боротьба за душу молоді» — П.Ш. (Петро Шкурат). В журналі надруковано дві поезії О.Олеся-Кандиби — Пісня молодості, чим відмічено 5-річчя з дня смерті поета. Передруковано нарис «Рій побратимів» — С. Марунича, за журналом УПА «Повстанець». Журнал започаткував куток «З діяльності СУМ», де інформувалось читачів про працю СУМ в Німеччині, Австрії, Англії, США. Окремо журнал інформував про працю СУМ в Канаді.

На початку головним редактором журналу був д-р Шкурат, — пізніше ред. Б. Гошовський. У склад ред. колегії входили: В. Кушмелин, Л.

Гусин, Б. Гірник і В. Окіпнюк. В скорому часі журнал придобав таких співпрацівників як: д-р Д. Донцов, д-р Ю. Русов, д-р Ю. Янів, д-р Р. Малащук, проф. Г. Ващенко, д-р М. Андрусак, Б. Кравців, М. Щербак, В. Барагура, О. Кульчицький і інші.

Був це найкраще редагований сумівський журнал по той бік океану, пристосований до духових потреб сумівської молоді.

Згодом у США почав виходити журнал для сумівської молоді «Крила». Поява ще одного журналу на американському континенті позначилася від'ємно на кольпортажі журналу «На Варті». Крайовий Комітет СУМ поробив заходи, щоб зговоритися з Головною Управою СУМ в Америці, координувати видавничу діяльність на терені Америки і Канади — в тому й періодичних видань. Йшлося про те, щоб замість двох сумівських журналів, видавати один. В червні 1952 року з Європи до Канади прибули з візитом голова ЦК СУМ — О. Калинник і член ЦК СУМ — С. Стецько. У результаті відбулася спільна нарада провідів СУМ обох теренів з участю членів ЦК СУМ, на якій вирішено зілляти два видавництва в одне і замість двох, видавати один журнал. Згідно зговорень, «На Варті» припинив появу, а передплатники діставали журнал «Крила», редагований і друкований в Нью-Йорку. Таким чином після 4-ох років появи, «На Варті» припинив свою появу. Всього вийшло 24 числа.

Опинившись без пресового органу, СУМ в Канаді почав відчувати брак живого контакту з українським громадянством. Організаційний період СУМ вже було закінчено. Наступала друга організаційна фаза, — організаційний період юнацтва і тому СУМ мусів нести інформації про СУМ до українських хат, до родин, в яких були кандидати до юнацтва. У грудні 1953 року, КУ СУМ рішила редагувати окрему сторінку в «Гомоні України», під назвою «Трибуна Сумівця». До редакційної колегії входили Л. Гусин, В. Кушмелин і М. Сосновський. Трибуна Сумівця появлялася до 1959 р. коли-то її назву змінено на «Юнацький Світ». Зміна назви була подиктована організаційними змінами в юнацтві. На той час в СУМ вже виросло старше юнацтво, яке працювало і мало свої проблеми, і для нього було відпущено сторінку. На прохання КУ СУМ, сторінку здебільшого редагував д-р Б. Стебельський. Юнацький Світ виходив до 1971 року, коли назву було змінено на

«Трибуна Сумівця». Зміна знов була подиктована назріванням організаційними змінами в СУМ. В СУМ виріс новий член — дружинник. Юнацький світ не задовольняв потреб дружинника. За редактування «Трибуни Сумівця», 71 чисел сторінок «Юнацький Світ» і по травень 1973 р. вийшло 21 число «Трибуни Сумівця».

Як показано, зміст сумівської преси був зумовлений потребами організації в різних періодах розвитку СУМ. Та поминаючи самий факт, що СУМ мав власну сторінку, на сторінках «Гомону України» за 25 років опубліковано більше відомостей про СУМ і його працю, чим на сумівських сторінках. Гомін України завжди радо вміщав матеріяли, дописи про працю СУМ в цілій Канаді, через що сумівці уважають «Гомін України» своєю газетою. На сторінках «Гомону України», зберігається вся історія СУМ в Канаді.

У 1968 році, у канцелярії КУ почав друкуватися «Бюлитень». Бюлитень появлявся на протязі 3-ох років. Бюлитень друкувався на циклостилї і вів хроніку, гутірки на актуальні теми, подавав звідомлення з канцелярії КУ, вів історичний календарець. Бюлитень появлявся неперіодично. Редагував його В. Окіпнюк.

Поруч видань КУ, СУМ в Канаді користується пресовими органами Центральної Управи. До таких видань належать журнали «Авангард» і «Крилаті», перший призначений для дружинників і сеньйорату СУМ, а останній для юнацтва. На сторінках цих періодиків часто появляються дописи і звідомлення про працю СУМ поодиноких Осередків з Канади.

В різних роках деякі Осередки СУМ пробували видавати свої журнали чи газетки. В Торонті на протязі 7 років виходив журнал для старшого юнацтва «Горизонт». Журнал друкувався на циклостилї, пересічно на 22 ст. друку. Журнал друкував статі і дописи молодих авторів, вів інтерв'ю з булавними, гол. виховниками, гол. Осередку, вів кутки виховника, друкував пляни праці роїв, вів літературний куток, кутон гумору і розваг.

В Едмонтоні виходив журнал «Сумівське життя». Був це кварталник Едмонтонської Округи. Журнал друкувався на циклостилї приблизно на 14. ст. друку. У 1971 році в Едмонтоні вийшла газетка осередку СУМ — «Проблиск». Появилось всього два числа. Газетку редагували дружинники, надруковано в друкарні.

У 1970 році в Монреалі почав виходити журнал (сумівська кошо-ва газета) — «Юнацький Шлях», — друкований на циклостилї. Появилось декілька чисел. Редагували дружинники.

З сусідньої Америки варто згадати журнал Осередку СУМ у Детройті — «Сумівець». Журнал неперіодично появляється вже понад 10 років. Для СУМ в Канаді він замітний тим, що на його сторінках друкуються матеріяли про працю і життя О. СУМ у Віндзорі — Онтаріо. Був час, коли Осередки Віндзор і Детройт пробували редагувати журнал спільно.

Є ще в нас окремі таборові видання, одноднівки, стінні газетки, ройові і т. п. Дуже багаті на матеріяли т.зв. ювілейні видання. Видавала такі одноразові ювілейні числа КУ, мають їх і Осередки.

НОВИЙ ПРОВІД ПЛАСТУ

*Голова Головної
Пластової Булави
пл. сен. Р. Рогожа*

Шості Збори Конференції Українських Пластових організацій (КУПО) відбулися в Детройті 1–3 вересня 1973 під кличем: «Зміцнення виховних кадрів — залорука росту «Пласту». У нарадах взяло участь 61 делегатів (із 88 мандатами) з різних країн поселення.

Президію зборів очолили голови двох найбільших Крайових Пластових Старшин: пл. сен. Павло Дорожинський із ЗСА — предсідник і пл. сен. Роман Вжесневський з Канади як його заступник. Секретарювали пл. сен. Наталка Головата та пл. сен. Любомир Онишкевич.

Збори вибрали членів комісій: номінаційної, статуткової, резолюційної, виховно-правильникової. У нарадах комісій крім вибраних членів, брали участь — без права голосу інші учасники зборів зацікавлені працями комісій.

Звіт з діяльності ГПБулави був зладжений і розісланий уже раніше до усіх осередків Пласту. Доповнив його у короткому слові дотеперішній голова ГПБулави пл. сен. Василь Палієнко. Звернув він увагу на те, що чисельний стан членів Пласту зменшився в роках 1969 до 1972 на 500 осіб, і то в Уладі новаків і юнаків і юначок. Причиною у великій мірі є мішані подружжя, число яких росте. Звернув він увагу на konieczність розпрацювання програми праці старших пластунів та їх завдань у діаспорі. Активізація студентської молоді повинна найти відгук і серед старшого пластуництва.

Голова Головної Пластової Ради пл. сен. О. Кузьмович звітувала про перевірку праці ГПБ, а доповнив цей звіт у фінансовому аспекті пл. сен. Олександр Бережницький. Після оживленої дискусії уділено абсолюторію уступаючому прововоді.

У програмі другого дня Зборів, після вислухання Служб, були наради комісій, а на пленумі доповіді про вишкіл новацький — пл. сен. М. Раковський. Після оживленої дискусії над проєктами змін правильника, ухвалено цілий ряд постанов та резолюцій.

Новий пластовий Провід вибрано великою більшістю голосів.

До Головної Пластової Булави увійшли: пл. сен. Роман Рогожа — голова, пл. сен. Юліян Крижанівський — місто голова, пл. сен. Іван Лучечко — генеральний секретар, пл. сен. Ольга Кузьмович — керівник виховної дії, пл. сен. Ярослав Гарасимів керівник дослідно-плянувальної комісії, пл. сен. Тарас Ліськевич — референт фінансів і господарства, інж. Богдан Соболта — референт Пластприйятю. Провідником Скобиного Круга став пл. сен. Петро Содоль, а його заступник пл. сен. Люба Крупа. Провідником Орлиного Круга пл. сен. Володимир Куленич.

Головна Пластова Рада: пл. сен. Яро Гладкий — голова, пл. сен. Ганка Коренець — заступниця, пл. сен. Роман Левицький — секретар, члени пл. сен. Тарас Дудрак і пл. сен. Володимир Рак.

НАШІ ВТРАТИ

бл. паш. Степан РИБАК,

народжений 2.11.1925 р. в Отинії, Івано-Франківської області, помер 3.5.1974 р., в Ковентрі на 48-му році життя.

Покійний був довголітнім головою Осередку СУМ, виховником, членом Крайової Управи, членом Ради Сеньйорів СУМ, головою Відділу й головою Контрольної Комісії ОБВУ та членом Управи Відділу СУБ. Відзначався товариськістю, працьовитістю і глибоким патріотизмом. Залишив горем прибуту дружину Анну, дочку Лесю й зятя з родиною, а на Рідних Землях брата Йосифа.

Похоронних обрядів довершили о. д-р В. Дзьоба і Всеч. о. А. Гринах у дні 10.5.1974 р., у присутності дуже великого числа учасників. Велике число сумівців прибуло в одностроях.

Над могилою Покійного прощали о. д-р Дзьоба, голова відділу СУБ п. М. Демус, представник Крайової Управи СУМ д. В. Лесюк з Ноттінггаму, член Головної Управи ОБВУ п. Гавірно з Дарбі, від Осередку СУМ д. П. Дюк, голова Відділу ОБВУ п. Г. Герилюк, а від родини й земляків п. Я. Михайлишин.

В часі поминальної трапези, яку приготували пані з ОУЖ, прощальне слово виголосив радний СУМ п. А. Тисячний та Всч. о. А. Гринах — парох з Лестеру, а накінець п. Я. Михайлишин склав подяку від родини й земляків всім учасникам похорону.

Щирі співчуття для Родини і Друзів — Ред. «Авангарду».

Вічна йому пам'ять!

Відійшла у вічність

бл. пав. Анна СЕНІВ,

з роду Явна відійшла у вічність 22.5.74 в Мельбурні, Австралія, прийнявши Святі Тайни з рук си-на о. Дмитра. Покійна народила-ся в Югославії, 1902 р. від бать-ків, що прибули з с. Вербів у Зах. Україні. Стративши Мужа Михайла в 1942 р. залишилася з 5-ма малими дітьми, яких виве-ла в люди. Найбільшою радістю для неї був день 26.3.1967, в яко-му її син Дмитро одержав єрей-ські свячення. Ціле своє життя вона присвятила своїй родині, яку виховала на службу Богові і своєму народові. Вічна їй пам'ять!

Нашому колишньому Вихов-никові в Бельгії і сумівському духовникові в Австралії та всій Родині шлемо наші щирі спів-чуття.

Ред. «Авангарду»

Шляхами старозавітного Йони

Неймовірно, **У шлунку кашалота** але факт

Туманного лютого дня 1891 року англій-ська китобійне судно «Східна зоря» вело про-мисел в Атлантичному океані біля Фолкленд-ських островів. «Зліва по борту фонтан!» — пролунав голос вахтового, і дві шлюпки негай-но спустили на воду. Одному з матросів по-щастило загарпнути кашалота, але поранений велетень пірнув, тягнучи за собою канат. Не-вдовзі він виринув по другий бік шлюпки й могутнім ударом хвоста підкинув її високо вгору. Мисливці з сусіднього човна добгли звіра, і через дві години його підняли на палу-бу. Однак двос матросів із першої шлюпки безслідно зникли.

Цілий вечір і ніч розбирали велетню тушу. Вранці дійшла черга до шлунка, який усе ще ритмічно пульсував. Це не здавало досвід-чених китобців, які не раз знаходили всере-дині у кашалотів навіть триметрових акул. Але цього разу, коли шлунок було розрізано, вони побачили там геть покритого слизом... Джейм-са Берті, свого товариша, котрого вважали загблим у вчорашній сутінці з кашалотом.

Той був непритомний, серце його ледь билося. Судновий лікар звелів обмити Берті морською водою. За кілька хвилин він розплющив очі, почав конвульсійно тіпатися, белькотів щось недоладне й нікого не впізнавав. Упевнені, що бідолаха збожеволів, його перенесли до капітанської каюти. Та минуло три тижні, і Джеймс поволі оклигав.

У присутності всієї команди капітан і пер-ший штурман записали розповідь Берті. Він добре пам'ятав, як вилетів із шлюпки, потім відчув приголомшливий удар і раптом опинив-ся в цілковитій темряві, ковзаючи ногами впе-ред якоюсь еластичною слизькою трубою, що раз по раз пульсувала. Далі стало трохи прос-торіше. Джеймс намагався знайти вихід, але весь час наштотхувався на м'які, вкриті гаря-чим слизом стінки. Дихати було можна, хоч і важко. У жаркому повітрі, сповненому смер-дючих випарів, паморочилась голова. Чуючи в гнітючій тиші биття власного серця, Берті нараз зрозумів, що з ним сталося, й знепритомнів...

Щастя Бажаємо

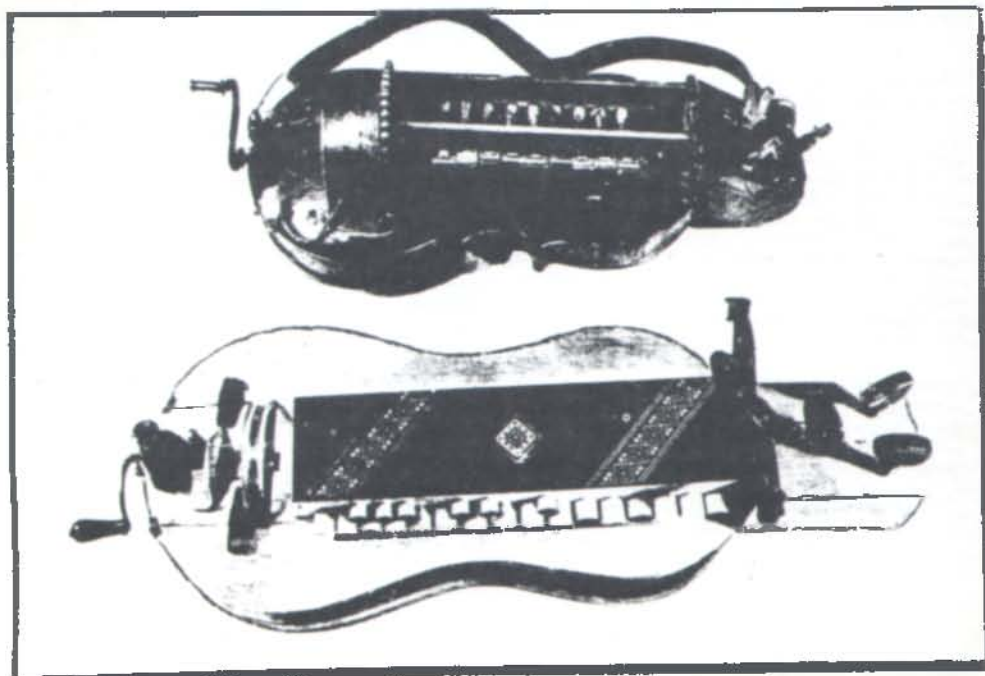

Сумівка Тая ПРІНЬ і студент педагогії Юрко ПЕЙДЖ звінчалися в Бофало, ЗСА, 25.9.73. Вінчав о. д-р П. Івахів в церкві Пречистої Діви в Бофало. Весільна гостина відбулася в Українському Домі «Дніпро» в присутності біля 350 осіб. Старостував д. М. Лисак. Від ОУВФ вітав голова місц. Відділу ООЧСУ інж. Б. Мороз. Молода — вихованка СУМ, дякувала Родичам і Виховникам за виховання обіцяючи зберігати в родинному житті вкладений в її душу національний ідеал. До танців приграла оркестра п. М. Тельока. На поправинах староста закликав присутніх скласти датки на пресфонд «Крилатих», що дало 93 дол.

Молодій Парі бажаємо Много Щасливих Літ, а Жертводавцям щире Спасибі!

Бабуся и онука — ліра невідомого майстра ХІХ століття і її наступниця, ліра конструкції Василя Зуляка, виготовлена мельнице-подільськими майстрами.

ВІД ВИДАВНИЦТВА

Дорогі Читачі «Авангарду»!

Останнім часом ми одержуємо чимало листів від наших точних Передплатників з запитаннями, чому «Авангард» не по-являється більш регулярно і своєчасно. Відповідаємо цією дорогою, що спізнення з випуском «Авангарду» зумовлені в першу чергу фінансовими труднощами з уваги на те, що всі друкарські речі подорожчали і треба платити готівкою. До того закуп паперу натрапляє на труднощі і вимагає довгих реченців. Видавництво не розпоряджає достатніми оборотовими коштами, щоб могли своєчасно платити потрібні витрати і чекати аж вони за кілька місяців повернуться. Це тоді, коли велике відносно число відборців залягає з належністю за «Авангард» за довший час. Якщо б Видавництво мало до розпорядимости розбатовані суми, то могло б забезпечити випуск журналу без жодних труднощів. Тому ми змушені ще і ще раз звертатися до наших Шановних відборців, як індивідуальних так і колективних, щоб вони не ждали, аж журнал зовсім припинить свій вихід, а з місяця приступили до ліквідації заборгувань. Точні Передплатники, (а таких ми маємо, хоч і небагато!) не можуть терпіти через спізнення інших відборців, яким не спішиться. Доля журналу в Ваших руках і ми будемо Вам вдячні, коли не потребуватимем публічно звертатись за належною заплатою. Зазначуємо, що стан належностей за передплату по кінець 1974 року є позначений на колективній Вашої адреси. Просимо отже, не гаячись, виконати цей свій обов'язок супроти Видав-

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Для налагодження адміністрування «Авангарду» просимо Колективних і Передплатників придержуватись наступного порядку:

ЗСА і КАНАДА: Кожен Осередок СУМ має мати референта сумівських видань, який збирає передплати і пересилає їх до В-ва ЦУ СУМ. Якщо в даній місцевості такого референта ще нема, або є неактивний, передплатники мають обов'язок грошові розрахунки переводити безпосередньо з В-вом в Брюсселі, пересилаючи належність банковими чеками, чи моні-ордерами. Чеки з Українських кредитівок приймаються на рівні з банковими.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ, АРГЕНТИНА і АВСТРАЛІЯ: Всі в плати переводити через Представництва.

НІМЕЧЧИНА: поштовими мандатами до ЦУ СУМ в Брюсселі.

ФРАНЦІЯ: на чекове конто:

L'Est Européen 17 rue de Provence

PARIS 9 C.C.P. La Source 30 754 04

БЕЛЬГІЯ: на чекове конто КУ СУМ, або прямо до В-ва.

ІНШІ КРАЇНИ: Безпосередньо до В-ва в Брюсселі.

ництва. Ми не маємо ніяких державних субсидій, ні не користуємо з рекламових оплат. Тому крім передплати, просимо мати на увазі нагоди для зібрання відповідних датків на пресовий фонд «Авангарду». В цьому році розсилаємо до осередків збіркові листи на «Авангард» і просимо провести збіркову акцію.

Спільними силами, свідомі наших обов'язків, зможемо не тільки вдержати при існуванні наш журнал, якому скоро буде 30 літ, але зможемо його поставити на ще кращий рівень під оглядом мистецького оформлення і змісту. Це число випускаємо подвійно нумероване, щоб змогти наздогнати час і уникнути фінансових труднощів. Шанованих Відборців просимо вибачити за це скорочення випуску.

В-во СУМ

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСФОНД «АВАНГАРДУ»

ЗСА:	Філадельфія: Я. Тимків	дол. 2
	Ньюарк: М. Заверуха	дол. 5
	Ньюарк: В. Закамарок	дол. 5
Бельгія:	Льєж: О-К СУМ	бфр. 1.000
Канада	Вінніпег: М. Підгірна	дол. 2.36
Німеччина:	Мюнхен: О. Демчук	НМ. 20

Всім жертводавцям щира подяка!

В-во «Авангард»

«AVANTGARDE»

72 Blvd Charlemagne
1040 Bruxelles, Belgium

..... ДНЯ
(місцевість)

Висилаю: * річну передплату на 1974 рік
* заборгованість по ч. 6/116
* на пресфонд

разом

Моя адреса (латинкою):

.....
(прізвище й ім'я)

.....
(число дому й назва вулиці)

.....
(місцевість, стейт, провінція, код)

.....
(країна)

ЗАГАЛЬНІ ТЕМИ	стор.
О. Коваль: В 70-ліття Основноположника СУМ.....	81
.....: Резолюції X-го Конгресу СУМ.....	85
.....: Величаві Українські торжества в Римі.....	92
.....: Слово Блаженнішого Кир Йосифа до Папи.....	94
.....: УАПЦ вітає Кардинала (Міндсенті).....	95
.....: Об'єднання Православних Церков.....	96
.....: Світова Рада Українських Церков.....	97
П. Мірчук: У 50-ліття від смерті М. Міхновського.....	98
М. Міхновський: Справа української інтелігенції.....	100
.....: Вимагають звільнення В. Мороза.....	101
.....: Останнє слово Є. Сверстюка.....	102
Л. Х.: Молитва за Переслідуваних.....	103
КУ Бельгії: Молитовний Похід.....	104
Рене Пйо: Самостійна Україна.....	105
.....: Кодекс Етики Українського Журналіста.....	108

ПОЕЗІЯ-ПРОЗА

Нескорений: Поет і Кат.....	111
П. Омельченко: Хрест, Сповідь.....	113
Т. Дрозд: Василь Симоненко.....	115
С.М. Фостун: Нічний Гість.....	120
Е.Р.: «На Уходах», рецензія.....	128

НАУКА-КУЛЬТУРА-МИСТЕЦТВО

Б. Антоненко-Давидович: Культура Української Мови.....	130
В. Попович: Петро Омельченко.....	134

СУСПІЛЬНИКИ

Б. Юрків: Дружинники і Сеньйори СУМ.....	141
МІП: Дружинники СУМ активізуються.....	143
М. Міхновський: Відкритий лист (уривок).....	145

МІЖНАРОДНИКИ

А. Крушельницький: На Конференціях у Вашингтоні.....	146
.....: Анна-Марія Сікорська.....	148

СУМ В ДІІ

І. Федечко: СУМ ВБританії відбув Конференцію.....	149
Микола Фіголь: Преса СУМ в Канаді (знімка).....	151

З ПРАЦІ ДРУЖНІХ ОРГАНІЗАЦІЙ

.....: Новий Провід Пласту.....	155
---------------------------------	-----

НАШІ ВТРАТИ

.....: Бл. п. С. Рибак.....	156
.....: Бл. п. Анна Сенів.....	157

ЩАСТЯ БАЖАЄМО

158

На Обкладанці: Петро Омельченко: Праця, лікорит.....	I
Жінка, кольоровий пошуар.....	IV

